

A LENGI SAGEL AMA HIBRUQENA

*Ama Ngemumaqa Aa Uimka Qa Qurl A Uut Te
Ama Lengi*

¹ As murl iinamek de ama Ngemumaqa qa meraqen mer ama Aamki-na-ra sagel auur a murlta. I qatikka ai de qa taqen sagel ta vetpet ne ama ais i nget muqasmuqas.

² Dap pet lunger iara ama niirl de dengdeng, dai saqiaskerlka ama Ngemumaqa qa meraqen sagel uut. I qa meraqen sagel uut ne aa Uimka, qatias. De qatikka qa rekmet ne ama aivetki ngen ama tekmeriirang mai ne Aa Uimka aa dlek. De qatikka ama Ngemumaqa dai sa Qa muvem ne aa Uimka ip ke taneng ama tekmeriirang mai.

³ Be qatikka luqa iara ama Rluimka dai qe teqerl ne ama Ngemumaqa aa ansinki ama slurli i maikka qin sin malai never a uut. De maikka qa ip taquarl ama Ngemumaqa qatikka. De aa lengi dai angera dlek. Be ne lungera i aa lengi dai ai de qe taneng ama tekmeriirang mai be qurli iirang maget demna masmas.

Baip naser aa rletki de qa rekmet ne ama aiska ip ke lemerl ama qaqet te araa viirang, de qa mugun pe luqa ama luqupka i maikka Qa veviit pe aa Mam aa merlmerliit pe uusep.

*Ama Ngemumaqa Aa Uimka Dai Qa Veviit
Daleng Aa Angeluqena*

⁴ Be ama Ngemumaqa aa Uimka dai aa rlenki dai maikka qı veviit. Be qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka dav ama Angeluqena dai aa maatpitta. Taqurla be qa dai maikka qa veviit daleng ama Angeluqena.

⁵ I uut drlem i raquarli ama Ngemumaqa dai ai de quasik ka ruqun a nge ma Angeluqa ma',
'Dai sa ngua sil bareq ama qaquet mai ai Ngi dai Nguaimka.'

De ai de quasiq ama Ngemumaqa qa ruqun a nge ma Angeluqa ma,

'I ngi dai guan men-men-a-qa na ngi. De maikka ngua dai gia Mam. Be ngi dai maikka Nguaimka na ngi.'

Sng. 2.7

⁶ Taqurla de aip lua i ama Ngemumaqa qe nem aa Uimka saver ama aivetki, dai ka ruqun ma,
'Ama Ngemumaqa aa Angeluqena mai dai mager ip te lautu sagel ka.'

Lo 32.43 Sng. 97.7

⁷ Dai ama Ngemumaqa qa tu aa qevep sever ama Angeluqena de qa meraqen sever a ra ma',
'De ama Ngemumaqa qa rekmet ne aa Angeluqena iv aa maatpitta ip tat den de ra tit i aip ke narliip taqurla ip taquarl ama laurl de ngen ama aulairl mer ama altaing.'

Sng. 104.4

⁸ Dap ka ruqun aa Uimka ma,

'A Ngemumaqa, diiv ama King na ngi i ngi uas masmas. Baip lua i ama Aamngimka na ngi dai diip Ngi taqam ngim ne gia gamansena ama atlu nget bareq ama qaquet.

⁹ Dai be raquarli Ngi i gua Ngemumaqa, dai be ngi rarliq ama gamansena ama seserl nget. Dap

maikka quasik ngi rarliq ama gamansena ama vu nget.

Taqurla be qatikka ama Ngemumaqa qa mer ngi ip ma Slurlka na ngi i ngim ngim te aa tekmeriirang mai. De qa qurl a Ngi re ama dlek i nget peviit daleng lura i qurli ra re na ngi ivuk pe uusep.

Taqurla be qa rekmet na ngi be ama arlias per ngi malai.’ *Sng. 45.6-7*

¹⁰ De qerlka ama Ngemumaqa qa ruqun ma,

‘A Slurlka, qatikka murl ianai i ngere rarlma dai ngia rekmet ne ama aivetki. De ne gia ngerik dai ngia rekmet ne ama a uusepka.

¹¹⁻¹² Dai liiam aa dai diip lenges ne aiam dap ngi dai diip kurli ngi masmas. De liiam aa dai diiv iane murlas ip taquarl ama luan i ai de ngere murlas. De diip ngi ngingmet na iam ip taquarl ama serlapki. De diip guirltik per a iam ip taquarl ama qaqeraqa i ai de qa tu ama luanki ama iameski naser ama murlaski. Dap ngi dai quasik mager ip ngi guirltik. De gia iames dai quasik mager ip deng na nger iai.’ *Sng. 102.25-27*

¹³ Dai de quasiq ama Ngemumaqa qa ruqun a nge ma Angeluqa raqurliani ma’,

‘Ngia ruqun iara ve gua merlmerliit de diip ngua ru gia qumes-ta vet gia arlim ip gia dlek daleng me ra.’ *Sng. 110.1*

¹⁴ I ai de quasiq ai qa meraqen taqurla sagel ama Angeluqena. Maikka quasik. Dav ama Angeluqena mai dai qurli ra, i aa maatpitta na ra ip ta tit i ai, de ret matna bareq ama Ngemumaqa. De ai de qem nem ta ip ta tat never aa liinka i

diip ke iames na ra never ama viirang de never
ama aapngipki.

2

Ama Ngemumaqa Qa Iames Na Uut Ne Aa Uimka

¹ Ama revan i ama Rluimka dai qa ve ama luqupka i qa veviit daleng ama Angeluqena. Dai be maikka mager ip katikka masmas uure taqat mit kur ama tekmeriirang i sa Qa sil ba uut sever ama Ngemumaqa. Taqurla iv ait de qula ngen aat.

² De ama lengi i ama Ngemumaqa qa meraqen na nget mer ama Angeluqena, dai ama a revan nget. Be qatikka ai de vetpet iari i quasik ta tit kut lungera ama lengi, dai qa mu ra ver ama getget sevet liirang aa arle ves i re tekmet niirang. I re taneng ama getget i quasik te narligel ama Slurlka lengi, dai ama Ngemumaqa aa narliip taqurla.

³ Dai iara dai ama Ngemumaqa qa rekmet ne iaiq ama arletki ip ke guirl auut. Be luqia ama rletki dai maikka ama barlki. Dai be ariq aiv uurem ngim temanau ne luqia ama Ngemumaqa aa rletki, dai ngu lu diiv uur iing nanaa riq ama viirang angera ranbandem? Maikka diip kuasik maget nauut. I as nauirl dai qatikka ama Slurlka qa sil ai qe narliip ke guirl a uut. De ama qaqet te narli aa lengi, de sa ra sil ba uut ai qatikka lungera ama lengi dai maikka ama revan nget.

⁴ De qerlka ama Ngemumaqa qe teqerl ai ama revan i qe tekmet ne ama rleriirang ama aakmenses pem iirang, de ama qasiquarl-iirang de ngen ama rleriirang ama dlek pem iirang muqas muqas. De qe teqerl ai ma Iesus aa lengi dai

ama revan, i qerl kurl ama qaçet te ama dlek ne ama Qevepka ama Glasingaça aa ranbandem. I qatikka qa quarl te liirang aa qur aa narliip.

Ma Iesus Dai Auura Iameska

⁵ Dai be iara ngul sil sevet luqi iara ama aivetki ama iameski i diiv ama Ngemumaça qe baing se qi. Uut drlem ai quasiq ama Ngemumaça qa mu ama Angeluçena ip te uas. Maikka quasik.

⁶ I ve ama Ngemumaça aa Langinka, dai ama lengi ngerel sil ba uut aip diip nemta i diip te uas pet luqi iara ama aivetki nasat. I nge taçen ma', 'A Ngemumaça, ngu lu nanaa, be Ngia gia arlem never ama qaçet be ngi uas tem ta? De qatikka ai de Ngi rarliq a uut de maikka Ngi taça uas tem uut dai ngu lu ama rarlimini nanaa?' *Sng. 8.4-6*

⁷⁻⁸ De ama Ngemumaça qa meraçen sagel a uut ma',

'Sa ngia rekmet na uut ip kurl uut sa ma veluus per ama Angeluçena araa arlim. De sa ngia maarl na uut iv uure raneng ama a rlenki ama barlki daleng ama Angeluçena. De diiv uurem ngim men ama ansinki. De murl ngia mu uut iv uure uas te ama tekmeriirang mai i ngia mat never iirang. I ngia mu ama tekmeriirang mai per auur arlim.' *Sng. 8.4-6*

Dai be ama Lengi ngere taçal sil ai ama qaçet te uas te ama tekmeriirang mai. Be quasik kurl a qeni naik nevet liirang aa i ama Ngemumaça qa matna ver iirang. Dap maikka uurem ngim tem

iirang mai. Dai as iara dai quasiaq uuret lu ama qaqet i rem ngim te ama tekmeriirang mai.

⁹ Dav iara uuret lu ma Iesus. I murl sa ma veluus dai aa Mam ka mu qa ip kurli qa ver ama Angeluqena araa arlim, ip ke baing se ama Ngemumaqa aa ngimsevetki bareq ama vura. Dai be qa ngip ip ka tat never ama qaqet mai. I qa ral lungera ama getget de qa ngip, taqurla be ama Ngemumaqa qa maarl na qa viit de qa mu qa ve ama luqupka i qa veviit, de qerlka aa rlenki i dai qi veviit.

¹⁰ Dai maikka diip ngu taqal sil. Ama Ngemumaqa dai qa rekmet ne ama tekmeriirang mai. De qatikka qa matna vet liirang aa mai ip bareq a nas. De qe narliip ka iit se aa uis i buup sevuusep ip maikka qurli ra maget. De qe narliip ma Iesus dai maikka qa raarl ne ama a rletki i qe guirl ama qaqet. Taqurla be aa ding se ma Iesus ip ke ral ama getget. Be ne lungera ama getget i qa rekmet na nget, dai be ma Iesus ka uirl se aa qaqet i buup, be araa Iameska na qa, ip ke iames na ra.

¹¹ Be liina i qa tit nanaiq ama Ngemumaqa aa uis iv iasai, dai raqurliani: Ke na ra dai nev ama a rlaaska ama quanaska. I qatikka luqa qe tekmet ne ama qaqet ip maikka maget maget se ra sagel ama Ngemumaqa. Be lura dai araa Mam ama quanaska. Taqurla be ai de quasiaq ai ama qelep ka sasmis lura ama qaqet ai aa rluavik na ra.

¹² Dai uut drlem ai qa tis ta ai aa rluavik i raqurli Qe tuqun ma',

'A Ngemumaqa, diip Ngul sil sever a ngi barek gua rluavik. De diip pet gia qaqet araa saqang per ama lautu i uur taing de uut taarl ne

gia rlenki, de veleqes ne ama qaquet, dai diip
ngu barl ngi.’ *Sng. 22.22*

13 De saqiaskerlka Qa ruqun ma’,
‘Diip kurli Ngua de ver ama Ngemumaqa ip deng
i qe rekmet ne ama tekmeriirang i sa qa
sil ai diip ke rekmet niirang.’ De qerlka qa
ruqun ma’, ‘Lu Ngua iara. I qurli Ngu ne
ama Ngemumaqa aa uis i qa qurl a Ngua
rem ta.’ *Ais. 8.17-18*

*Ma Iesus Ka Men I Ama Qaqeraqa Ip Ka Tat
Never Auut*

14 Dai be lura iara i qa tis ta ai Aa rluavik, dai
qatikka uut never ama aivetki i uure iames ne
ama qetdingki. De qatikka Qa, qa mu aa qevep
ip ka ip taquarl uut. Taqurla ip mager ip ne aa
aapngipki dai mager ip ke lenges ne ma Satan aa
dlek i ai de qe tekmet ne ama qaquet be reng ning
ama aapngipki.

15 Dai be raquarli ama qaquet teng ning ama aap-
ngipki dai be qatikka ai de qurli ra vet ma Satan
aa arlim. Be ai de re tekmet ne ama tekmeriirang
i qatikka qe narliip te tekmet niirang. Dai iara, i
lua i ra mu araa qevep sevet ma Iesus, de maikka
Qa veriktem se ra nemen ne ma Satan aa dlek.

16 Dai be iara dai mager iv uuret taqat lu i quasiq
ai qa men sever ama aivetki ip ka tat never ama
Angelugena. Dap ka men ip ka tat nevet ma
Abraham aa laanivas i lura i ra tu araa qevep
sever ama Ngemumaqa, ip taquarl ma Abraham
i qa mu aa qevep sever a qa.

17 Taqurla dai ver ama tekmeriirang mai dai
maikka mager ip ka dai raquarl aa rluavik.
Taqurla ip ka, dai mager iv ama Lautu araa Barlka

na qa ip ka taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qe raring bareq a ra, sevet liirang aa mai i qatikka qur ama Ngemumaqa aa narliip. Taqurla be ma Iesus dai mager iv aa arlem slep nevet lura i ra tu araa qevep sever a qa, de qa maarl ver araa luqupka men ama Slurlka aa tuvetki de qa ngip ip ke lemerl ta te ama viirang dama Ngemumaqa aa saqang.

¹⁸ Be iara dai mager ip ma Iesus ka tat never aa uis i lura i ma Satan ke tekmet ip ke siquat na ra. I mager ip ma Iesus ka tat nevet. I raquarli qa dai sa qa maarl malkuil i lua i ma Satan ka siquat na qa ne ama merlen.

3

Ma Iesus Peviit Daleng Ma Moses

¹ Gua rluavik, i ngen nevet ma Iesus aa liinka, i ngen dai sa ma Ngemumaqa qa mel se ngen bareq a nas. Dai maikka mager ip ngene taqa mu a ngen a qevep sevet ma Iesus. I qa dai auur a Barlka i ai de qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq auut, i qa i ai de uut tu auur a qevep sever a qa. De ai de uurel sil sever a qa.

² I ma Iesus dai maikka qe narligel aa Mam masmas, i qa mu qa ip ka tit naser aa narliip. I qe tekmet ip saqikka raquarl ma Moses i qa narligel de qe uas te aa liinka.

³ I ngen drlem ai ama ngerlmamka dai qa veviit daleng aa laanivas i qe uas tem ta be qurli ra ver aa arlim, de re barl aa rlenki. Dai be saqikka raqurla, i mager iv ama qaquet te baarl luqa iara ma Iesus peviit daleng ma Moses. I raquarli ma

Iesus dai luqa i qa arlma luqa ama liinka ne ama Ngemumaqa aa qaqet.

⁴ I ngen drlem ai iaq ama liinka dai ama ngerlmamka qe aar me qa de qe uas tem ka. Dai auut Mam dai qa ip taquarl ama ngerlmamka i qerl uirl se ma qaqet mai, ngen ama tekmeriirang mai.

⁵ De saqiaskerlka iani. I mager iv uut taqen sevet ma Iesus ke ne ma Moses, dai raqurliani: Ma Moses dai qa nemen ama Ngemumaqa aa liinka. De ma Moses dai ai de qet matna bareq ama Ngemumaqa. De maikka qa tit kur ama Ngemumaqa aa lengi. Be ver aa rletki i qet matna, dai i ai de qel sil sever ama tekmeriirang i as diiv ama Ngemumaqa qe sil sever iirang.

⁶ Dap ma Kristus dai ama Ngemumaqa aa Uimka na qa. Be aa rletki ip kem ngim te ama qaqet, i ra i ama Ngemumaqa aa liinka. De maikka qe taqat mit kur ama Ngemumaqa aa lengi de qet matna luqi iara ama rletki; de qatikka arik masmas de uut tu auur a qevep madlek; de ama arlias per a uut de qurl uut naa ne ama Slurlka ip ke tekmet ne ama atlu bareq a uut, dai diip ngen a uut dai ama Ngemumaqa aa liinka na uut.

Maikka Mager Ip Katikka Uut Tit Naser Ama Ngemumaqa

⁷ Dai be ngen dai ama Ngemumaqa aa uis na ngen. Taqurla dai be maikka mager ip ngen dru a ngen a asdem te ama lengi nagel ama Qevepka ama Glasingaqa. I qa taqen sagel ama Isrelkena ma',

'Iara dai ariq aip ngene narli ama lengi i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ngen,

⁸ dai quasik mager ip malkuil men a ngene ning, ip taqurl murl a ngen a serlura ra rekmet. I ra ngim temanau na qa, lua i qurli ra ver ama luqupki i ama ausaqi na qi, de ra siquat na qa.' Sng. 95.7-11

⁹ De ama Ngemumaqa qa ruqun ma', 'Kuatta i sa ma ages ama 40, de a ngen a serlura ra lu ama rleriirang ama dlek pem iirang, i ngua rekmet niirang iv iirang nge tat never a ra. Dav ai de re siquat na ngua, i quasik te narliiv araa ding se ngua ip ngu ruirl se ra.

¹⁰ Taqurla be ama qurek per a Ngua ne lura ama qaqet. Be ngua ruqun ma', 'Katikka ai de masmas de quasik lura re narligel ngua. Be qatikka ai de re tekmet ne ama tekmeriirang kut lura araa narliip dap kuasiq ai qut gua narliip.'

¹¹ Taqurla be rlet per a Ngua de ngua meraqen ne ama lengi ama dlek pem nget ma', 'Maikka quasik mager ip ngen dan savet gua qerlingki ip ngene raneng gua maspetki.' Sng. 95.7-11

¹² Gua rluavik, maikka mager ip ngene taqam ngim iv ait de qula a qek never a ngen ka tu aa qevep mavik. I arik ma quasik ka tu aa qevep sever ama Ngemumaqa. De arik ma qa ngim temanau ne ama Ngemumaqa i qe iames mas mas.

¹³ Dap mager iv iara de ngene tek gelna ver ama niirl mai ip katikka ngen dru a ngen a qevep. Katikka. Taqurla dai mager ip per ama niirl mai de ngen, i iak de iak dai ngene sem madlek ne iari ne ama Lengi ama Atlu nget. Taqurla ip ngen deraarl ne araa tuaqevep. I arik ma ama viirang

angera gamansena nge qaak te a ngen ba qek be ama alkuil men aa ningaqa.

14 De murl lua i uur rarlma i uut tu auur a qevep sevet ma Kristus, dai maikka uut tu auur a qevep malkuil. Dai qatikka ariq aiv uure taneng lungera auur a tuaqevep malkuil sever ama Ngemumaqa, ip deng i uure verleset, dai diip ngen a uut uure taneng ma Kristus aa tekmeriirang.

15 De saqikka raquarl ama lengi ve ama Ngemumaqa aa Langinka i nge taqen ma',

'Tara dai ariq aip ngene narli ama Lengi i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ngen, dai quasik mager ip malkuil men a ngene ning, ip taquarl murl a ngen a serlura ra rekmet. I ra ngim temanau na qa de ra siquat na Qa.' Sng. 95.7

16 Dai ngu lu nemta i murl te narli ama Ngemumaqa aa qenem i qa taqen sagel ta dap ta ngim temanau na Qa? Katikka lura i ma Moses ka mit se ra nevet ma Isip i qe ruirl se ra. I qerlka ra, i quasik te narligel ka.

17 Taqurla dai be ra ngip sever ama qerlingki i quasiaq ama qaquet de quasiaq ama kaina ngen ama qevel ver a qi. Be maikka quasik ta man sever ama aiverem i sa ma Ngemumaqa qa meraqen madlek ip diip ke qurl a ra. I sa ma ages ama 40 dai quasik te narligel ama Ngemumaqa. Dai raqurla be Qa, dai maikka ama qurek per a Qa na ra.

18 Be raqurla, be Qa meraqen ne ama lengi ama dlek pem nget, ai maikka quasik mager ip ta ran savet luum aa ama aiverem i qa meraqen madlek ip diip ke qurl aa qaquet. I raquarli quasik te narligel ka.

¹⁹ Dai raqurla be uuret lu, i raquarli qatikka quasiq ai ra tu araa qevap sever a Qa. Taqurla be quasik mager ip ta ran saivuk sever aa luqupki, ip te raneng ama maspetki nagel ama Slurlka.

4

Ama Maspetki I Luqa I Quasik Per Verleset

¹ Dai be sa iara, sa ma Ngemumaqa qa van uut te ama lengi i qa muvuusep ai mager iv uure raneng luqia ama maspetki i qa meraqen sever a qi. Be qatiaskerl uure taneng lungera ama lengi madlek. Dai be maikka mager iv uure taqat lu, iv ait de qula a qek ke aat i arik be quasik ke raneng liina i ama Ngemumaqa qa muvuusep.

² Ngua taqen taqurla i raquarli saqikka uut dai sa uut narli ama lengi ama atlu nget, ip taquarl murl lura ama qaqet. Dav ama risu i murl lura i ra narli nget, dai quasik nge mat never a ra. I re narli lungera ama risu dap kuasiq ai ra mu araa qevap aip diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla, raquarl ka taqen.

³ Dav uut i uut tu auur a qevap sever ama Ngemumaqa, dai diiv aa ding se uut, iv uur ran sever aa luqupki iv uure raneng aa maspetki. I qatikka ip taquarl murl ama Ngemumaqa qa ruqun ma', 'Taqurla de ama qurek per a ngua de ngua ruqun ma',

'Ngua tu vuusep, i quasik mager ip ta ran savet gua luqupki ip te raneng ama maspetki.' *Sng. 95.11*

Ama revan i ama Ngemumaqa qa meraqen taqurla. Dav aa rletki dai murl ianai i qa rekmet ne ama aivetki, dai verleset na qi.

⁴ Taqurla i raquarli ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai qa meraqen sever ama nirlaqa Ama 7 ma',

'Pet luqa ama nirlaqa iv Ama 7 dai ama Ngemumaqa qa lu ai verleset ne aa rleriirang mai, de mas per a Qa vet luqa ama nirlaqa.' *Stt. 2.2*

⁵ De saqiaskerlka ama Ngemumaqa aa Lengi i sa uut lu nget i nget ma',

'Maikka diip kuasik mager ip ta ran savet gua luqupki ip te raneng ama maspetki.' *Sng. 95.11*

⁶ Dai qatiaskerl ama revan i diiv iari ama qaqet ta ran sever ama Ngemumaqa aa luqupki ip te raneng aa maspetki. Dap lura i murl te narli ama Lengi ama Atlunget nauirl dai quasik ta man, i raquarli quasik ta mu araa qevep sever ama Ngemumaqa de quasik te narligel ka.

⁷ Dap katiaskerl aip laip nasat, naset lura araa uang ama niirl, de buup ne ama ages nge mit, de ama Ngemumaqa qa sil ne aa lengi met ma Daivit. I saqiaskerlka lungera ip taquarl uut sil mavuk. I qa sil ma',

'Iara dai ariq aip ngene narli ama lengi i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ngen, dai quasik mager ip malkuil men a ngene ning, ip kula ngen narligel ka.' *Sng. 95.7*

De ver ama niirl i qurli ma Daivit per a nget, de ama Ngemumaqa qa ruqun ma, 'Iara', dai liina ngere teqerl a uut, ai saqiaskerlka Qa mu iaq ama nirlaqa bareq ama qaqet ip mager ip ta ran sever aa luqupki, i qi ne ama maspetki.

⁸ Dai arik murl ma Josua qe qurl a ra re luqia ama maspetki, dai saqias arik kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa taqen sever iaq ama nirlaqa.

⁹ Taqurla dai uut drlem, ai ama Ngemumaqa aa qaqet dai qatiaskerl diiv araa maspetki, ip taquarl ai de ama maspetki ver ama nirlaqa i Ama 7 na nget, ip taquarl ama Ngemumaqa i mas per a qa.

¹⁰ Dai uut drlem, ai luqa i qa man sever ama Ngemumaqa aa luqupki ip ke taneng ama maspetki, dai qa verleset ne aa rletki de qe taneng ama maspetki. Taqurla ip katikka raquarl murl ama Ngemumaqa i qa verleset ne aa rletki de qa mer ama maspetki.

¹¹ Taqurla dai maikka mager iv uuret matna madlek iv uur ran savet luqia ama luqupki ne ama maspetki. Taqurla iv ait de qula a qek ka mit kut lungera ama gamansena i quasik te narligel ama Ngemumaqa aa lengi, ip taquarl murl lura ra rekmet. I arik ma raqurla dai qa rekmet ne ama vu be lenges na qa.

¹² De ama Ngemumaqa aa Lengi dai ngere iames de ngeret matna. I maikka ama gerli nget mai. I maikka ama gerli nget malai daleng ama sinki i ai de qis nis sepna nanas. Be lungera ama lengi dai ai de ngererl sirl ama qaqeraqa be maikka nget dan samuk na qa. De maikka nget dan samuk iasai sede ama qaqeraqa aa rlan maget, de maikka ngere dikdik peleqes ne ama lan ngen ama mening mer ama lan. Taqurla be maikka qe taqat drlem se auur a tuaqevep de ngen auur a rut angera narliip.

¹³ I maikka quasiaq a qeni ver ama aivetki i iini ngere rles tiq ama Ngemumaqa. I maikka Qe taqat

lu ama tekmeriirang mai. I ama tekmeriirang mai dai qurli iirang menaiam de aa saqang. De maikka diiv uure raqa sek dem mer ama tekmeriirang i uur rekmet niirang.

Ma Iesus Kat Den Sede Ama Ngemumaqa Aa Saqang

¹⁴ De uut dai auur a Barlka ma Iesus dai sa qa mit sev uusep i qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq a uut. I qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Dai be qatikka mager iv auur a tuaqevap dai uure taneng a nget madlek.

¹⁵ De ma Iesus auur a Barlka, i ai de qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq a uut. Dai murl ka men be re siquat na qa ip katikka taquarl uut. I ai de re siquat ne aa tuaqevap ngen aa qetdingki. Dap liirang aa mai nge men dap katikka quasik ka tit puuqas ne a nge ama vu, be maikka quasiq a nge ama viirang. Dai be qa maarl malkuil iv aa arlem peviit bareq auut, de diip ka tat never auut a iara.

¹⁶ Taqurla be mager iv uut tit sagelna ne ama Ngemumaqa aa luqupki i ai de qe uas, dap kuasik mager iv uureng ning. I qa dai ai de aa ngimsevetki never a uut. Dai uut tit sagel ka, i diiv uuret lu qa i aa arlem never a uut. Be ariq aiv auur a nge ama merlen dai diiv aa ngimsevetki qia tat never auut. Katikka.

5

Auur a Barlka Ma Kristus Dai Mager Ip Ke Guirl A Uut

¹ De qatikka diiv iara ngul sil sevet lura mai never ama Judaqena i ama barlta ip ta taarl ver

ama Ngemumaqa aa saqang de ret matna bareq ama qaquet. I lura dai ama Ngemumaqa qa mu ra i ra never ama qaquet. I qatikka luqa raqurla iv aa rletki ip ka tat never ama qaquet se ama tekmeriirang i maikka mager ip tet matna bareq ama Ngemumaqa. De luqa i ai de qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai mager ip kerl kuarl te iarang ngen ama ranbandem i nget muqas muqas sagel ama Ngemumaqa, de ngen ama ranbandemiis muqas muqas ip ngere lemerl ama viirang.

² De qatikka raquarli qa dai aa dlek ip taquarl ama qaquet, dai be mager ip ke palu gel lura ama qaquet i quasik tat drlem: De lura i re tekmet ne ama viirang.

³ De mager ip ke kuarl te ama ranbandemiis sever ama qaquet araa viirang de qatikka sevet ngen a qa, aa viirang, i raquarli qa dai quasiaq a nge ama dlek.

⁴ De qerlka quasik mager iv a qek senas ip ka tet luqa ama luqupka ama barlka, i raquarli qe narliip ke barlnas. Dap katikka luqa dai mager iv ama Ngemumaqa qa ru qa ve luqa ama luqupka i ama barlka, ip katikka raquarl murl i qa nes te ma Aaron.

⁵ Dai saqikka raqurla, se ma Kristus. I ai de quasiaq ai qa ruqun ai diip ke ar ama luqupka ama barlka ip bareq a nas, ip ka taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq a uut. Dai ama Nge-mumaqa qa mu aa qevap ip ke qurl a qa re ama luqupka ama barlka raqurla. I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Ngi dai Nguaimka. De iara dai sa ngua sil bareq ama qaquet mai ai Ngua dai gi Mam na

ngua.’ Sng. 2.7

⁶ De qerlka ama Ngemumaqa aa Lengi i sa nger i ai ve ama Langinka, dai saqiaskerlka nger iara, i qa ruqun ma’,

‘Diip masmas de ngit matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I diip ngit matna ip taquarl murl ma Melkasidek, ke ne ma Abraham.’ Sng. 110.4

⁷ De murl lua i qurli ma Iesus per ama aivetki, de qe raring i qa snanpet ne ama Ngemumaqa te ama raatmaat-nevet ip ke iames na qa never ama aapngipki. De qe raring saimanau de qek nak. Be qatikka ai de qa manep nas de qe narligel aa Mam. Taqurla be ama Ngemumaqa qa guirltiq aa raring.

⁸ I ma Iesus dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Dap per aa mugunes iara dai aa Mam ke su qa ip ke narligel aa lengi veleqes ne ama merlen. Dap ka ral ama getget be maikka liina nge raqa su qa re liina ip ka tit kur ama Ngemumaqa aa lengi.

⁹⁻¹⁰ Taqurla dai be uuret lu, i liina nge rekmet na qa be maikka ama atluqa malai i qat drlem saatmit kur ama lengi. Taqurla be ama Ngemumaqa qa mu qa de qa ruqun ma’,

‘Ngi dai luqa ip ket matna vet Gua saqang bareq ama qaqet, ip taquarl Melkasidek.’ *Sng. 110.4*

De qerl guirl ama qaqet mai i ra tit kur aa lengi, ip diip kurli ra maget masmas.

Kuasik Mager Iv Auura Tuaqevep Taquarl Ama Arluis

¹¹ De buup ne liirang aa i iirang peviit ip ngu taqal sil ba ngen niirang sevet ma Kristus. I qa dai aaur a Barlka i qa taarl ver ama Ngemumaqa aa

saqang de qe raring bareq a uut. Dav ama arlenki ve a ngen a ning be quasik ngene taqat drlem. Taqurla be ama alkuil bareq a uut iv uure teqerl a ngen ne ama rarlimini ve lunger iara ama lengi angera rleng.

¹² De ngen dai sa ma Kristenkena na ngen se ama ainkules. Be qasa mager ip ngene su iari re ama Ngemumaqa aa lengi. Dap kuasik. I qatiaskerl kuasik maget ne a ngen a tuaqevep, be qatiaskerl mager iv iari re su ngen te ama lengi i ngere rarlma na nget never ama Ngemumaqa aa lengi. I qatiaskerl kuasiq ai maget na ngen kur ama asmes ama dlek pem nget. Kuasik. Dap katiaskerl ngene srluuv ama qumek.

¹³ Lura i ra tes ama asmes i kuasiq ama alkuil nget dai ama arluis na ra. Dai saqikka ngen i quasik ngene su re ama lengi ama saikngias pem nget be quasik ngen su te ama lengi iirang ama atliirang.

¹⁴ Dav ama asmes bareq ama barlta dai ama alkuil nget, be lura dai raquarl iari i ai de re taqat lu ama aisiirang i ama atliirang de ngen ama viirang.

6

Mager Iv Uure Riirl Dap Kuasik Uurerl Guirl

¹⁻² Taqurla dai quasik mager ip katikka uut taqen sevet lungera ama lengi i ai de uure rarlma i uure su rem nget nevet ma Kristus aa lengi. I ariq uure tekmet taqurla qatikka, dai diiv uut taquarl lura i ai de re teq ama vet, i aip ta req ama vetki ara arlimbiit de saqi ra rattem katikka raqurla vetpet. Dap kuasik mager ip te rek ki naiviit.

Taqurla dai be quasik mager ip petpet uut taqen sevet liina i re guirltik per ama rut, de ama tu-aqevap sever ama Ngemumaqa de liina i rem ngim temanau ne ama gamansena i lungera i quasik mager ip te iames nagel nget.

De ngene liina i re qukmes te ama qaqeraqa; de ngene liina i lura i re ruirl se ama Ngemumaqa aa qaquet dai ra tu araa ngerik per a ra iv ama Ngemumaqa qerl kurl a ra re aa Qevapka. De quasik mager ip petper uut taqen sevet lura i ra ngip de saqiaskerlka diip ta raarl, de sevet ngen a uut mai i diiv uur raarl ver ama Ngemumaqa aa kot; De ngene liina i diip ke sil aip kua diiv uure raneng ama iames ama atlu nget dap kuarl diiv uure raneng ama ranbandem ama vu nget masmas.

³ De ariq aip maget gel ama Ngemumaqa iv uure tekmet taqurla, dai diiv uure tekmet taqurla.

⁴⁻⁶ De iari ama qaquet dai sa rat drlem se ma Kristus de liina i qa rekmet niini bareq auut. De sa ra raneng ama Ngemumaqa aa ranbandem de ra raneng ama Qevapka ama Glasingaqa. De sa ra raneng ama Ngemumaqa aa lengi, be rat drlem, ai maikka ama atlu nget. De qasa rat drlem ai ama Ngemumaqa aa dlek, dai diip baing se nget sekgames per ama niirl ama altu nget i diip baing se nget nasat. Dai ariq aiv iak nevet lura raqurla qa aat be qa ngim temanau ne ama Ngemumaqa, dai quasiq a nge ama aiska ip mager ip ke guirl, ip saqiaskerlka qe guirltik per aa rutka. Maikka quasik. I liina i qa rekmet niini, dai saqiaskerlka raquarl ai qa, qa uadem se ama Ngemumaqa aa Uimka men ama lalemka. Be raquarl ai ma Iesus

ke kiari men ama lalemka iv ama qaquet ta tuma se qa. Dai ngu iil ip kurla ngene tekmet taqurla dav as ngene riirl.

⁷ Dai diip ngu reqerl a ngen aip ngu lu nanaa. Katikka ai de vetpet i ai de ama qaikki qia terl, be ama aiverem dai ai de uum nget tet luqia ama qaikki. Dai baip luum aa ngere tal ama asmes ama atlu nget ip nge tat nevet lura ama qaquet i ra qutserl per ama asmes per araa sleng per a uum. Dai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne ama atlu sagel luum aa ama aiverem.

⁸ Dav ariq aiv ama aiverem dai ama vuum be uum nge riirl ama airung ngen ama vakpak, dai be diip kuasiq ama ainkules de diiv ama Ngemumaqa qa raqen se uum ai mager ip lenges na uum. De diiv ama altingki qi iin me uum.

⁹ Maikka gua rluavik, iara dai uure kuarl te ama lengi ama dlek pem nget sagel ngen. Dav uut drlem, ai quasik mager ip lenges na ngen taqurla. Kuasik. I ama Ngemumaqa dai diip ka rat never a ngen de diip ke guirl a ngen.

¹⁰ Ama Ngemumaqa dai ai de qe taqa tekmet, be diip kat drlem sever ama rleriirang i sa ngen dekmek niirang. De diip kat drlem ai ngen sek de a ngen a arlem sagel ka i ngen derat never aa qaquet.

¹¹ De qatikka uure narliip maikka ngene dlek i qatikka ngenet matna raqurla. De ngene taneng a ngen a tuaqevap malkuil, de qurli ngen de vet luqa ama nirlaqa i ama Ngemumaqa qa muvem na qa ip diip ke tekmet ne ama atlu bareq a uut.

¹² De qula ama neng na ngen saatmit ne qut ma Kristus. Dap mager ip ngen druqaen lura i maikka

murl ta tu araa qevep ne ama revan. Taqurla be ra raneng liirang aa i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl aa uis.

Diiv Uure Raneng Ama Lengi I Ama Slurlka Qa Muvuusep

¹³ Dai be mager ip ngen druaqen ma Abraham. I murl ama Ngemumaqa qe sem madlek ne aa lengiqi bareq a qa. Dap kuasiq a qek i qa veviit daleng ama Ngemumaqa ip mager ip ka tu ve uusep sagel ka. Taqurla de qatikka ama Ngemumaqa qa sem madlek ne aa lengiqi de qa tis nas ne aa rlenki, ai diip ke rekmet taqurla ip taquarl ka sil.

¹⁴ I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',
 'Maikka Ngua taqen ne Gua revan, i maikka diip
 Ngu rekmet ne ama atlu sagel ngi de diip
 Ngu rekmet ne gia laanivas ip maikka buup
 na ra, ra ren.' *Stt. 22.16*

¹⁵ De ma Abraham dai qurli qa naa ne liirang aa de quasiq ai masna ama neng na qa. Baiv aa de qa met liirang aa i mekai ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a qa.

¹⁶ Dai be liina i ai de ra tu vuusep dai raqurliani. Lua i aiv ama qaqet ta tu vuusep i ra tis iaq aa rlenki, dai liina ngere teqerl ai luqa i ra tu vuusep de ra tis ka dai maikka qa veviit daleng me ra. Dai aiv iak ka tu i qa tis iak i qa veviit, dai ai de liina ngere sem madlek ne aa lengi be qe bingbing sere lura i re narliip ta sev aa uuves.

¹⁷ Dai murl ama Ngemumaqa qa meraqen madlek ai maikka diip ke rekmet ne ama atlu sagel uut i ma Abraham aa liinka. De maikka qe narliip ke raqa teqerl auut, ai quasik mager ip ke guirltik

per aa tuaqevep. Taqurla be qa mu aa rlenki ip katikka qe se madlek ne aa lengi.

¹⁸ Dai be liiram aa ama lengi iiram dai qatikka qurli iiram aa. I liiram aa dai ama lengi ama dlek pem nget de liina i ra tu vuusep. De liiram aa dai quasik mager iv a qeni ngere qut naser iiram. De qatikka ne liiram aa dai quasik mager iv ama Ngemumaqa qe qaak i aip ka taqen. Dai be uut ama qaqet i uut men sagelna ne ama Ngemumaqa, dai mager iv uur ru auur a qevep sevet lungera ama lengi i ama Ngemumaqa qa muvuusep marevan. De mager iv uure dlek i qurl uut de vet liirang aa ip diiv uure raneng iirang i sa ma Ngemumaqa qa meragen madleq ai diip ke qurl auut tem iirang.

¹⁹ Dai be liina i ama Ngemumaqa qa ruqun ip kurl uut naa ne liirang aa. Dai uure raneng malkuil ama Lengi ama Ngemumaqa qa muvuusep, ip taqua ama angka ka raneng ama bautki. De auur a tuaqevep dai nget dan saivuk semer ama a Ngemumaqa aa Rumki i maikka ama Glasingas Malai met ki, i qi ruarl ne ama luanki ama slurlki i qi kiarli ve ama Lautu-vem-ki ama Slurlki i qi ve uusep.

²⁰ Dai ma Iesus dai sa qa uirl semet luqia ama a rumki be qa ratterem ip sagel uut. Be ma Iesus dai sa auur a Barlka i qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq a uut. I qa ip taquarl ma Melkasidek. Be qa dai qatikka diip ket matna raqurla mas mas bareq auut.

7

*Ma Melkasidek I Aa Rlenki Veviit
Stt. 14.17-20*

¹ Luqa ma Melkasidek dai murl ama King na qa i qe ruirl se ama qaqet pet ma Salem. De qa dai ama Barlka i qet matna bareq ama Ngemumaqa i Maikka Qa Veviit. De murl ma Abraham ke ne iari ama Kingkena ra tesna be qa veleng ta.

De qerl guirl dai qe ne ma Melkasidek ian aatmetna men ama aiska. Be lua i ian aatmetna, de ma Melkasidek ka nen ama Ngemumaqa ip ke rekmet ne ama atlu sagel ma Abraham.

² De ma Abraham ka barlmet ke ne ma Melkasidek te ama quvang iirang mai i qa ral iirang never ama arasmesna. Be aip liina ip ma malepka niirang dai qa quarl te ama quanas-iini never iirang.

I ma Melkasidek aa rlenki dai ama rarlimini ma',
'A King ne ama Gamansena ama Seserl Nget.'

De qerlka iani ma',
'A King ne ma Salem.'

Dai ve iini a nger a rleng dai ma',
'A King ne ama Uupka bareq auut.'

³ De quasiq a qek kat drlem aip ngu lu ma Melkasidek aa mam nemka de aa nan nemki. De quasiq a qek kat drlem aip ka men naqua. De quasiq a qek kat drlem aa nirlaqa i qa men de quasiq a qek kat drlem aip kesnada qa verleset. De qatikka qa ip taquarl ama Ngemumaqa aa Uimka. De qatikka qa dai raquarl ama Barlka na qa i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang mas mas.

Ma Melkasidek Ka Met Liirang Aa Nagel Ma Abraham

⁴ Dai ngen dru a ngen a qevep ai ma Melkasidek dai qatias ka veviit. De auur a murlka ma Abraham, dai qa qurl ma Melkasidek te ama tekmeriirang i qa ral iirang naver ama arasmesna.

Be aip liina ip ma malepka niirang dai qa quarl te ama quanas-iini never iirang.

⁵ De ma Moses aa Lo dai nge taqen ai ama qaqet i ra nevet ma Livai aa laanivas, i lura i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai mager ip ta tet liirang aa naver ama malepka, nagel ama qaqet. I lura dai mager ip te ngingdemna ne liirang aa nagel araa qaqet katikka, i quaatta i lura re ne araa qaqet i ra nevet ma Abraham aa liinka.

⁶ De ma Melkasidek dai murl kuasiq ai qa nemen ma Abraham aa liinka. Dap ka met liirang aa naver ama malepka nagel ma Abraham. De qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa barek ma Abraham. I dap kuatta i ma Abraham ke taneng ama lengi i ama Ngemumaqa qa muvu-usep bareq a qa.

⁷ Dai uut mai uut drlem, ai luqa i qa taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa bareq iak, dai ama Barlka daleng luqa i qa taqen bareq a qa.

⁸ Dai be lura i ra nemen ma Livai aa liinka, i ai de ra tet liirang aa naver ama malepka nade ama Isrelkena araa tekmeriirang, dai ama qaqet i lura i naqatikka qurli ra de diip te ngip. Dap ma Melkasidek, i qa mer ama tekmeriirang i liirang aa naver ama malepka nagel ma Abraham, dai ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai quasiq ai qa sil sever a qa ai qa ngip.

⁹ Dai ma Livai dai ai de qa ter ama quanas-iini nade ama malepka ne ama tekmeriirang nagel ama qaqet. Dap mager iv uure tuqun ai lua i ma Abraham ka van ma Melkasidek te ama quanas-iini nade ama malepka ne ama tekmeriirang, dai qerlka ngene ma Livai qa van.

¹⁰ De ma Livai dai as kuasik ka men. Dap kasa qurli qa aa mene aa serluqa ma Abraham lua i qe ne ma Melkasidek i ian aatmetna.

Ma Iesus Aa Rletki Ip Taquarl Ma Melkasidek

¹¹ I qatikka murl lua i ama Livaiqena i re lautu de re ruirl se ama qaquet dama Ngemumaqa aa saqang, dai ama Ngemumaqa qa qurl a ra te aa Lo. Dav ama rleriirang never ama Lo dai quasiq ai ngere tekmet iv ama seserlta na ra. Kuasik. Dap kuarl aiv ama Lo ngere seserl ver a ra dai be diip kuasik mager ip saqikka iaq ama Barlka i diip ka ren ip taquarl ma Melkasidek, i qatikka ka dai quasiq ai qa ip taquarl ma Aron aa liinka.

¹² Dai aiv iak muqas i diip ka ren i luqa i ip ket matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai saqikka mager ip se ngen a uang ama Lo i nget muqas.

¹³ I uut taqen ne liirang aa sevet ma Iesus. I qa nemene iaq ama liinka qatti. I ai de quasiq a qek nemen luqa ama liinka qa matna ip taquarl luqa i ai de qet matna bareq ama qaquet per ama Ngemumaqa aa saqang.

¹⁴ Dai uure taqat drlem ai auur a Barlka nemen ama liinka ma Juda. De ma Moses dai quasik ka meraqen sever aret i ra matna bareq ama qaquet per ama Ngemumaqa aa saqang nevet ma Juda aa liinka.

¹⁵ Dai uuret lu luqa ama Iameska i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet ka men. Dai qa ip taquarl ma Melkasidek. Dai be maikka uure taqat drlem, ai qa uirl se lura i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet i ra nevet ma Livai aa laanivas.

16 De quasioq ai ama qaqeraqa aa Lo nge rekmet na qa be qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet. Dap katikka aa iames i qurli nget mas mas angera dlek nge rekmet na qa be qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet masmas.

17 I ama Ngemumaqa qa meraqen sevet ma Iesus ma',

'Diip mas mas de ngit matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet. I diip ngit matna ip taquarl ma Melkasidek.' *Sng.*
110.4

18 Dai lungera ama lengi dai ngere teqerl a uut, ai ama Ngemumaqa dai sa Qa verleset ne lungera ama Lo i murl nget. I raquarli lungera ama Lo dai quasioq anger a nge ama dlek. De quasik mager ip nge taf never a uut.

19 De ma Moses aa Lo dai quasik mager ip ngere rekmet ne a qeni ip maikka ama atlu iini. Taqurla de ama Ngemumaqa qa rattem na re iaq ama aiska i maikka ama atluqa. De qa uirl se ama Lo. Be ne luqa ama aiska dai mager iv uut tit sagelna ne ama Ngemumaqa.

20 De qerlka iani, murl lua i ama Ngemumaqa qa mak ne ma Iesus iv auur a Barlka ip ket matna ver aa saqang bareq a uut, dai quasioq ai qa mak na qa naik. Kuasik.

Dap ka meraqen marevan ne ama lengi ama dlek pem nget. Dap lura i murl ta nauirl i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet, dai quasioq ai ra raqurla. I quasioq a qek ka meraqen marevan ne ama lengi ama dlek pem nget nauirl

ai diip tet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet.

²¹ Dap ma Iesus dai qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet. I qatikka ama Ngemumaqa qa meraqen madlek marevan. I qa ruqun ma',

'Ama Slurlka dai qa mu ngi be diip kuasiq ai Qe guirltik per aa tuaqevap:

'Ngi dai diip ngit matna mas mas per ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet.' Sng. 110.4

²² Dai be uut drlem, ai lungera ama lengi ama rarlimini na nget se ama iames i ma Iesus ka rekmet na nget. Dai maikka ama atlu nget peviit. Be nge uirl se lungera ama lengi ama dlek pem nget i murl nget na uirl.

²³ I murl dai ai de buup ne lura ret kut naser a na i ra taarl ip tet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet. I raquarli, ai de rep ngip be quasik mager ip tet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang mas mas bareq ama qaquet.

²⁴ Dap ma Iesus dai qe iames mas mas. Be qatikka quasik mager ip diip mas per a qa saatmatna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet.

²⁵ Taqurla be ma Kristus dai mager ip ke iames ne lura ama qaquet, i rat den sagel ama Ngemumaqa ne aa rlenki. I ma Kristus dai mager ip mas mas ke tekmet ne liina. I raquarli, qe iames mas mas. Be ai de qe raring sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never a ra.

²⁶ Dai luqa raqurla i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaquet. Dai maikka

maget na qa ip ka tat never a uut. De ai de qa tit kur ama gamansena i ama Ngemumaqa qe narliip se nget. De quasiq a nge ama viini men a qa. Be qa, dai maikka ama meningka dama Ngemumaqa aa saqang. De ama Ngemumaqa qa mu qa vuusep peviit. I qurli qa sangis ne ama qaqet i ai de re tekmet ne ama viirang.

²⁷ De lura i murl ama barlta i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai ai de araa rletki i rerl kuarl te ama ranbandemiis per ama niirl mai. Be nauirl dai ai de rerl kuarl te ama ranbandemiis ip sever araa viirang. Baiv aa de rerl kuarl te ama ranbandemiis ip sever ama qaqet araa viirang. Dap ma Iesus dai quasiq ai qet matna raqurla. Kuasik.

Dap katikka qa quarl te ama ranbandemiis mais. I qa quarl temiis bareq ama Ngemumaqa.

²⁸ Dav ama lengi ne ama revan i ama Ngemumaqa qa muvuusep, dai nge men nasat, naser ama Lo. Dai ngere siquat te ama Ngemumaqa aa Uimka. I luqa ama Barlka i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai maikka ama atluqa malai. Be qa dai maikka qa uirl i qa tat never a uut. De qatikka diip kurli qa raqurla mas mas.

8

Ma Iesus Dai Auura Barlka I Qa Veviit i Qet Matna Bareq A Uut

¹ Dai lungera ama lengi i uut taqen na nget dai raqurliani: Auura Barlka i Qa Veviit dai qa aa, i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qa i sa ai de uurel sil ba ngen sever a qa. I luqa dai iara qa mugun de

ama Ngemumaqa aa snaing pe aa merlmerliit pe uusep.

² I auur a Barlka i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai qet matna ver ama Luqupka i maikka ama Glasingas Malai. I qet matna vet luqa ama Luqupka i maikka ama Revanka i qa ip te lautu. I ama Ngemumaqa aa Luqupka. I qatika qa, qa matna ver a qa. Dap kuasiq ai ama qaqeraqa qa matna ver a qa

³ De lura mai ama barlta i ai ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai araa rletki ip terl kuarl te ama ranbandemiis nagel ama qaqet, de ngen ama ranbandemiis sagel ama Ngemumaqa. Taqurla dai saqikka ma Iesus dai mager ip ke rekmet ne ama ranbandemiis.

⁴ I arik kurli qa ver ama aivetki, dai quasik mager ip ka ip ket matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qasa raquarli, iari aa i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, de ai de rerl kuarl te ama ranbandemiis i nget muqas muqas sagel ama Ngemumaqa. I ra tit kur ama Lo.

⁵ I lura i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai ret matna ama rleriirang per ama aivetki. I liirang aa ama rleriirang per ama aivetki, dai ama qasiquatka de ama a nemki ne liirang aa ama revan iirang i iirang pe uusep. Taqurla be qerl ama Ngemumaqa qa meragen ma Moses madlek i lua i ip ke tekmet ne ama lautu angera luqupka. I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Maikka mager ip ngi rekmet ne ama Gua vetki ip ki raqurl luqia ama nemki i sa ngua

regerl a ngi ve ama damki reves.’ Kisim Bek 25.40

⁶ Dav ama rletki i ma Iesus ka raneng a qi, dai maikka qi veviit. I qi daleng luqia ama rletki i lura i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet ta raneng a qi. Dai saqikka raqurla, i lungera ama lengi ama rarlimini na nget se ama iames i ma Iesus ka rekmet na nget i ama lengi ama dlek pem nget i ma Iesus ka men se nget nagel ama Ngemumaqa sagel aa qaqet. Dai nget peviit daleng ama murlas nget.

⁷ Dai mager ip ngen drlem ai arik murl lungera nauirl ama lengi i qa raapdemna na nget dai ama atlunget mai, dai saqias kuasik mager iv ama Ngemumaqa qe quarl te iang ama lengi i qa raapdemna na nget ip maiiram.

⁸ Dav ama Ngemumaqa qa lu sever ama qaqet i ra rekmet ne ama vu i quasik te narligel ka. De qa ruqun ma’,

Jer 31.31-34

Ama Slurlka qa ruqun ma, ‘Ngene narli. Sa ngua mu ama giqi, ip diip ngu qur ama qaqet nevet ma Isrel, de ama qaqet nevet ma Juda te ama lengi ama iames nget i qa raapdemna na nget.

⁹ Ilunger iara ama lengi i ngua raapdemna na nget dai diip kuasiq ai nget ip taquarl lungera i murl ngua qurl araa murlta. I lua i ngua raneng de araa ngerik de ngua mit nanaik ta nevet ma Isip. Dap kuasik ta narligel lungera gua lengi, i ngua qurl a ra. Be ngua i ama Slurlka, dai ngua ngim temanau na ra.

- 10 Dap lunger iara ama lengi dai gua lengi ama dlek pem nget, i ama iames nget, dai raqurliani. Diip ngua ru gua lengi ver araa tuaqevap. De diip ngu iil gua Lo de araa rlan. De diiv araa Ngemumaqa na ngua. De diip ta dai gua qaqet na ra.
- 11 De saqias kuasik mager ip diiv iak ke su aa rluaqa dap kuarl ama Ngemumaqa aa iari ama qaqet. I diip kuasik mager ip kel sil ba ra ip tat drlem ama Slurlka. I raquarli ama qaqet mai, i lura i ra veviit de lura i quasiq ai ra veviit dai diip tat drlem se ngua.
- 12 I raquarli diip gua ngimsevetki never a ra. De diip ngu veriktem se araa viirang, de ngerlangken per a ngua niirang.'
- 13 Dai ama Ngemumaqa qa mis lunger iara ai ama lengi i maget na nget ama iames nget. Dai be lungera i murl nge rarlma na nget, dai sa ma Ngemumaqa qa rekmet na nget be ama murlas nget. Dai be liirang aa i ama murlas iirang dai iirang ngere saasik.

9

A Lautuqi Araa Ais. I Murl Nauirl

1 Dai lunger ama lengi i ama Ngemumaqa qa quarl tem nget nauirl, dai angera Lo sevet liina ip te lautu. De qerlka qa reqerl araa aip te rekmet ne ama Laut-vem-ki nanaa.

2 I luqa ama luqupka dai qa ve ama vetki i ra rekmet na qi dai ne ama aurl angera qetdeng. Be ama a rumki i qi rarlma ve luqia ama vetki, dai ra mis ki ai ama Luqupka ama Glasingas. De met luqia ama a rumki dai qurl ama mudem dama vuquliising.

De ngen ama lai-ini i qurl ama bret pem iini i ra quarl tem nget bareq ama Ngemumaqa.

³ De imanau dai ama luanki ama slurlki i bing men ama rumki ip ma udiim. I luqia ama a rumki, dai ra tis ki ma',

'A Luqupka i maikka ama Glasingas Peviit.'

⁴ Be met luqia ama a rumki dai ama luqupka i muk i re nin ama qinepki iv ama raamas ne ama atlu. De qerlka imuk dai ama Bokiski ne ama Ngemumaqa aa Lengi I Nget Peviit i lungera ama i murl nget na uirl. I vet luqia ama bokiski dai ra uung ki mai ne ama gol. De imuk met luqia ama a rumki dai ra mu ama suupinki i ama gol ver a qi, i ama asmes met ki i ra tis nget ma Manna, de ngene ma Aaron aa vuqulka i ai de qa tit dem ka. I luqa ama vuqulka i murl vurl ama ngeriquaing men a qa.

De mer ama bokiski dai ama duliam imek i ama galgal iam, i ama Ngemumaqa qa iil aa Lo vem iam.

⁵ De ver ama bokiski ara ningait angera rleng, dai qurl ama a nembim. I ianem ngim ip taquarl ama Angeluam. I iim dai ama qivarlet per a iim. I ra mu iim per ama bokiski ara ningait angera rleng, i verik ian a qivarlet. I verik ian a qivarlet daleng ama luqupka ver ama bokiski ara ningait i ai de ama Ngemumaqa qe teviktem se ama viirang. I liim aa iane teqerl ai qurl ama Ngemumaqa ve luqa ama luqupka. Dav iara dai quasik mager ip ngu sil sevet liirang iara mai.

⁶ Pe luqia ama Lautu-vem-ki dai ra raqa muvem ne ama tekmeriirang mai. Baiv aa de lura i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai ai

de rat dan semet luqia ama rumki i qi rarlma ve ama Lautu-vem-ki. I ai de rat dan ip tet matna araa rleriirang.

⁷ Dap luqa ama Barlka i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai qatikka ngerek se qa i mager ip kat dan semer iaq ama rumki i luqia ip ma udiim. I ai de luqa qat dan semet luqia ama rumki mais per iaq ama ageski. De luqa dai ai de qat dan semet luqia ama rumki i qe tal ama aurl muqas muqas angera qerekka. I quasik mager ip ka ran i qe ses ne ama qerekka. I luqa ama qerekka ip katikka sever aa viirang de sever ama qaqet araa viirang. I liirang aa ama viirang i ama qaqet ta rekmet niirang, dai ai de quasik tat drlem ai re tekmet ne ama vu aa.

⁸ Dai ama Qevepka ama Glasingaqa dai qet teqerl a uut ne liim aa ama rumbiim taqurliani: Ai ama aiska sever ama Luqupka i maikka ama Glasingas Malai vem ka, dai as kuasik ta ratterem na rem ka. I as lua i qurli luqia ama rumki i luqia i qi rarlma.

⁹ Dai liini iara dai ama qasiquatka bareq a uut iara. De liini iara ngere teqerl ai liina i rerl kuarl de ama ranbandemiis i nget sagel ama Ngemumaqa, dai maikka quasik mager ip ngere raqa lemerl ama qaqeraqa, i luqa i qe lautu sagel ama Ngemumaqa. I lungera ama ranbandemiis dai quasik mager ip ngere rekmet ne luqa ama qaqeraqa ip maikka ama mening imuk de aa rlan.

¹⁰ Dai lungera ama Lo dai nge taqen sever ama asmes angera tekmeriirang. De sevet liina i re srluup de sever ama gamansena i nget muqas muqas sevet liina iv ama mening ama qaqet. I ra

taqen sever ama qetdingki ara tekmeriirang naik. I ama Ngemumaqa qa quarl te lungera ama Lo ip mager ip ta tit kut nget ip deng i qe seserl ver ama tekmeriirang mai.

Katika Ma Kristus Ka Quarl Te Aa Qereka

¹¹ Dap ma Kristus dai qasa qa men iv ama Barlka i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qa dai qet matna se ama tekmeriirang ama atlu iirang i iara uure taneng iirang. Dap ma Kristus dai quasiaq ai qet matna vet luqa ama Luqupka ip taquarl iari i ai de ret matna. I ra dai ra matna ve ama Lautu-vem-ki. I ma Kristus dai qet matna vet luqa ama Luqupka i maikka ama atluqa malai daleng ama Lautu-vem-ki i qi ne ama asilki. I luqa dai maikka ama 'Merlka' malai. De luqa ama Luqupka dai quasiaq ai ama qaqet ta matna ver a qa. I luqa ama Luqupka dai quasiaq ai qa never ama aivetki.

¹² De ma Kristus dai quasiaq ai qat dan se ama meme angera qereka, de ngen ama bulmakauqa ama rluimka aa qereka, semet luqia ama Rumki i ama Glasingas met ki. Kuasik.

Dap qatika qa man mais de qa vandel per a uut ne aa qereka te auur a viirang ip kurl uut maget mas.

¹³ I murl i aiv ama qaqet te lenges ne ama Ngemumaqa aa gamansena dai de ama Barlta nev ama Lautu dai re lemerl ta ne lungera ama qereka naver ama bulmakau, ngen ama meme, de ngen ama aimeng naver ama kauqi i ra ves ki be qia mang. De ai de re rles a nget pet lura ama qaqet. I ai de re tekmet taqurla ip lura ama qaqet dai ama

mening ta dama Ngemumaqa aa saqang iv ama Ngemumaqa aa qaçet na ra.

¹⁴ Dap luqa iara ma Kristus aa qerekka dai qe uirl se liirang aa. De ma Kristus dai quasıq aa qeni sever a nge ama viini arlves men a qa. Maikka quasik. De ama Qevepka i ai de qurli qa mas, dai qatikka qa mat nevet ma Kristus ip ke quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis. Taqurla be quasıq ai qa rekmet ne auur a qetdingki naik be ama meningki. Kuasik. Dap ka verleset ne auur a viirang mai. Be uut drlem ai uut dai maikka ama mening de auur a rlan dama Ngemumaqa aa saqang. Taqurla be quasik mager ip saqias uut tit kut lungera ama Lo. Ilungera ama Lo, dai quasıq ai ngere iames nauut. Dai be mager iv uure lautu de uuret matna bareq ama Ngemumaqa i qe iames masmas.

¹⁵ Ma Kristus aa qerekka qa rekmet na uut be ama mening-ta nauut dama Ngemumaqa aa saqang. Taqurla be ma Kristus dai qurli qa i ama veleqeska ip ke sem madlek ne ama iames nget ama Kondrak. De sa qa ngip ip ke vandem per ama qaçet. De ip ke veriktem se ama qaçet araa viirang, i murl ta rekmet niirang i lua i as gel ama murlas nget ama Kondrak. Taqurla be ama qaçet i re narli ama Ngemumaqa i qes nes tem ta de ret dadem, dai mager ip te taneng ama iames. Ilungera i murl ama Ngemumaqa qa sil ai diip ke qurl aa uis tem nget, be diip kurli ra maget masmas.

¹⁶ Aiv ama qaçeraqa qa tu aa qevep ai diip ke ngip, de qe narliip ke sil aip diip nemka qa ra aa tekmeriirang. De ai de qe lil lungera ama lengi ve ama langin-ngis, ip taquarl ama Kondrak. Be ariq

aiv ama rluimka qe narliip ka tit kut lungera ama Kondrak, be qa met liirang aa i aa mam ka mak niirang ba qa, dai mager iv ama qaqet tat drlem nauirl ai luqa aa mam ka ngip. De diiv araa ding se ama rluimka ip ka ra aa tekmeriirang.

¹⁷ Dai aip luqa i qa iil ama Kondrak, dai as kuasik ka ngip, dai diip kurli lungera naik. Dap saip lua i qa ngip, dai lungera ama Kondrak, dai angera dlek ip ngeret matna.

¹⁸ Dai lungera ip saqikka raquarl lungera ama Kondrak peleqes ama Ngemumaqa qe ne aa qaqet. I murl dai ai de re peleng ama aurlki ip taqurla iv ama lengi dai ngere taqat matna.

¹⁹ Dai uuret lu, i nauirl dai ma Moses ka sil ne ama lengi mai ama dlek pem nget per ama Lo bareq ama qaqet. Baiv aa de qa mer ama qerekka never ama kauqi are uimini de qa mu ama qerekka ve ama qerlapki. De qa aar se ama arlemet ngen ama qesing ama marianget never ama sipsip de ama vuquliit. I lungera ip ke quk nget pe ama qerekka de qe rles per ama Langinka ne ama Ngemumaqa aa Lo vet ngen ama qaqet mai.

²⁰ De ma Moses ka ruqun ma',

'Luqa iara ama qerekka i qa ip ke tekmet ne ama Kondrak ip ngere taqat matna. I lungera i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek sagel ngen ip ngenet dadem nget.' *Kisim Bek 24.6-8*

²¹ Dai saqikka raqurla i ma Moses ka rles ama qerekka ver ama Lautu-vem-ki. I qa rles ama qerekka vet liirang aa mai i ai de ret matna niirang pe ama Lautu-vem-ki.

²² I qatikka murl i ama Lengi ama dlek pem nget dai angera dlek iv angera gamansena dai ai de re lemerl ama tekmeriirang mai ne ama qerekkka. I qatikka arik aip kuasik ta veleng a qeni se ama qerekkka, dai quasiaq a nge ama aiska iv ama Ngemumaqa qe suquv auur a viirang.

Ma Kristus Ka Man Sev Ama Lautu-vem-ki I Qi Vuusep

²³ Dai be liirang aa ve ama Lautu-vem-ki i qi gel uut, dai iirang ngere siquat te liirang aa i maikka ama revan siirang i qurli iirang pe uusep. De ai de ra ter ama qerekkka never ama aurl ip ke tekmet ne liirang aa iv ama mening iirang dama Ngemumaqa aa saqang. Dap liirang aa i maikka ama revan siirang i iirang pe uusep, dai mager iv ama mer iirang malai. I nge uirl se ama aurl angera uang ama ranbandemiis.

²⁴ Dap ma Kristus qa man sev ama Lautu-vem-ki i maikka ama Glasingas Malai i qi vuusep. Dap kuasiaq ai qa man sep luqia Lautu-vem-ki i luqia ama qaqet ta rekmet na qi. I luqia ama Lautu-vem-ki i maikka ama Glasingas Malai vemki, dai qi siquat te luqia i maikka ama revan se qi. Be iara dai qurli ma Kristus per ama Ngemumaqa aa saqang de qa tat never auut.

²⁵ De qatikka ai de ver ama ages mai de ama Barlka i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai ai de qa ter ama ranbandemiis ne ama qerekkka. De ai de qat dan semer ama Rumki i maikka ama Glasingas Malai met ki. Be luqa ama qerekkka, dai quasiaq ai qatikka qa aa qerekkka.

Dap ma Iesus dai quasioq ai qa rekmet taqurla. I qatikka qa mit sev uusep ip ke quarl temiis ip taquarl ama ranbandemiis. I quasioq ai qa rekmet taqurla vetpet. Kuasik.

²⁶ I arik ma Kristus kerl kuarl temiis petpet, dai mager ip ke tal ama getget petpet. I nge rarлма ianaı i ama Ngemumaqa qet matna ver ama aivetki be qatiaskerl iara. Dap kuasik. I iara dai gelna gelna ne ama nirlaqa de deng deng, de ma Kristus ka men sever ama aivetki mais katikka. I ip ke quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis ip ke lemerl ama viirang.

²⁷ De ama qaquet mai dai mager ip te ngip mais katikka. Baiv aa de diip ta raarl ver ama Ngemumaqa aa Kot.

²⁸ Dai ma Kristus ka quarl temiis bareq ama Ngemumaqa iv ama ranbandemiis. I qatikka qa quarl temiis mais ip ke lemerl te ama qaquet i buup na ra, araa viirang. De ma Kristus dai diip ka ren ip maiiram, dap kuasioq ai ip ke lemerl te ama qaquet araa viirang, kuasik. Dap diip ka ren aa, ip maiiram ip ke iames ne lura i qurli ra naa na qa.

10

Ma Kristus Ka Vandemiis Dai Be Mager Ip Ke Lemerl Auura Viirang

¹ Dai be ne ma Moses aa Lo dai ai de uuret lu ama tekmeriirang ama atliirang angera nemki aa, i liirang aa i nasat de iirang nge ren. Dap maikka quasioq ai ngere taqa teqerl a uut ne liirang aa. I ama Lo nge taqen, ai maikka mager ip katikka rerl kuarl te ama ranbandemiis i nget taquarlna ver

ama ages mai. Taqurla dai be uut drlem, ai quasik mager iv ama Lo ngere seserl ver ama qaçet ip tat dan sev ama Lautu-vem-ki. I ama Lo dai maikka quasik mager ip ngere rekmet na ra iv ama atlu ra. Maikka quasik.

² I arik lungera raqurla ama ranbandemiis ngere tekmet ne ama qaçet ip maikka ma seserlta, dai saqias arik kuasik terl kuarl te ama ranbandemiis. De ariq ama ranbandemiis ama quanas nget ngere rekmet ne ama qaçet i rat dan sev ama Lautu-vem-ki dai sa ma mening ta, dai diip per araa tuaqevap, dai saqias diip quasik ta tu araa qevap ai ra rekmet ne a nge ama viini.

³ Dap kuasik. I qatikka ai de ver ama ages mai, de lungera ama ranbandemiis ngere tekmet na ra be ngere puktik per a ra ne araa viirang.

⁴ Dai liina dai ama rarlimini raqurliani. Ama bulmakau ama quat-nget de ngen ama meme angera qerekka, dai maikka quasik mager ip ngere lemerl te ama viirang.

⁵⁻⁶ Baip lua i ma Iesus kat den sever ama aivetki, de qa ruqun ma',

'Kuasik Ngi narliip te peleng ama aurl ip terl kuarl temiis. Dap sa Ngia muvem ne iaiq ama qetdingki ip Ngi qurl a ngua. De ama ranbandemiis i ai de res pes nget be maikka nget dang mer ama altingki, de ama ranbandemiis ip ngere lemerl ama viirang, dai liirang aa dai qerlka quasik ngi narliip se iirang. *Sng. 40.6-8*

⁷⁻⁸ De Ngua ruqun ma',

'Gua Ngemumaqa, lu ngua iara i sa ngua men, ip sa raquarl ta iil sever a ngua ve ama

Langinka. I sa ngua men ip ngua tit kut gia narliip. Dap lua i nauirl dai qa meraqen sever ama ranbandemiis i ama Lo nge ruqun a ra ip te tekmet niirang. I qa ruqun ma', "Kuasik ngi narliip te peleng ama aurl ip terl kuarl temiis. De ama ranbandemiis i ai de res pes nget be maikka nget dang mer ama altingki, de ama ranbandemiis ip ngere lemerl ama viirang, dai ai de quasik ngi narliip se iirang.' *1Sam 15.22*

⁹ De aiv aa de qa ruqun ma',

'Lu ngua iara i sa ngua men ip ngua tit kut gia narliip.'

Sng. 40.7-8

Taqurla be qa qirlvem se lungera ama gamansena i murl nauirl. De qa rekmet ne ama gamansena ama iames nget ip ngere kut naset lungera.

¹⁰ Be ma Kristus ka mit kur ama Ngemumaqa aa narliip, be qatikka qa quarl te aa qetdingki mais iv ama ranbandemiis. Dai be ne liina dai qa rekmet nauut i ama quatta ngen ama nankina be maikka uut bareq ama Ngemumaqa be ama seserlta nauut.

Ma Kristus Aa Ranbandemiis Ngere Lemerl Auura Viirang

¹¹ De saqiaskerlka iani. Lura ama barlta mai i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang dai qatikka ai de ver ama niirl mai de ra taarl gel ama Luqupka i ai de ra tu ama aurl ver a qa ip terl kuarl temiis. Dap lungera ama ranbandemiis dai quasik mager ip ngere lemerl te ama viirang.

¹² Dap ma Kristus ka quarl te ama ranbandemiis mais sever ama viirang. Be lungera ama ranbandemiis dai ip maget per ama ages mai. Baiv aa

de ma Kristus ka mugun de ama Ngemumaqa aa snaing pe aa merlmerliit pe uusep.

¹³ Be iara dai qurli qa daleng aa qumes-ta ip diiv ama Ngemumaqa qa ru ra ver aa arlim.

¹⁴ I raquarli ne lungera ma Kristus aa ranbandemiis mais dai qa lemerl aa qaqet be ama mening ta mas. Dai be lura dai qa rekmet na ra be maikka maget na ra.

¹⁵ De qerlka ama Qevepka ama Glasingaqa dai qa sil ba uut taqurla. I nauirl dai qa ruqun ma',

¹⁶ Ama Slurlka qa ruqun ma',
'Lunger iara ama iames-nget ama lengi ama Kondrak, dai diip laip ngu rekmet na nget parlen ngu ne gua qaqet. I diip ngu rekmet na ra ip de araa rlan de ngen araa tuaqevap dai vem ta se gua Lo. De diip per araa tuaqevap dai ngu rekmet na ra ip tat drlem ai lu ngu narliip se ra ip kurli ra raqurla.'

¹⁷ De iani i qa tat nadem i qa ruqun ma',
'Diip ngu veriktem se araa viirang de diip ngerlangken per a ngua niirang.'

Jer

31.33-34

¹⁸ Dai be sa ariq aiv ama Ngemumaqa qa veriktem se ama viirang, dai saqias kuasik mager ip te tekmet ne liina i rerl kuarl te ama ranbandemiis ip ngere veriktem se iirang.

Mager Iv Uut Tit Sagelna Ne Ama Ngemumaqa

¹⁹ Dai raqurla be mager iv uut tit sagelna ne ama Ngemumaqa. I sa raquarli ma Iesus ka arletik ne aa qereka ip ke vandem per auur a viirang. Be iara dai saqerl mager iv uut dan sagel ama Ngemumaqa mer ama Rumki i ama Glasingas met ki.

²⁰ I mager iv uut dan nep luqa ama aiska ama iameska i ma Iesus ka rattem ip sagel uut. I luqa ama aiska dai ne ama iames. Dai luqa ama aiska i qatikka ma Iesus ka rattem, dai qa bing mene ama luanki ama slurlki i qi sere luqia ama a rumki. Dai luqia ama luanki dai raquarl ai ma Kristus aa qetdingki.

²¹ Dai be uut dai auur a Barlka, dai qa veviit i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq auut. De ai de qe uas te lura mai i maikka ama Ngemumaqa aa liinka na ra.

²² De qa dai qa rles aa qerekkka sede auur a rlan, ip ke verleset ne auur a viirang i sa uur rekmet niirang. De iv uut drlem ai sa ma mening uut dama Ngemumaqa aa saqang maikka. De qa ukmestem uut ne ama kainaqi ama meningki i maikka mager iv uure qirlvem se ama gamansena ama vu nget, i qurli nget de auur a rlan. De maikka mager iv uut tu auur a qevep sever ama Ngemumaqa de maikka mager iv uut tit sagelna na qa.

²³ De qerlka mager ip katikka masmas uurem ngim te liirang aa ama tekmeriirang ama atliirang i diiv ama Ngemumaqa qe qurl a uut tem iirang nasat. De qatikka mager iv uut tu auur a qevep madleq ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla ip taquarl ka muvuusep ai diip ke rekmet taqurla.

²⁴ Dai mager iv uut tu auur a qevep sever a na de mager iv uure sem madlek nana iv uure teqerl ne ama arlem de uure tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang sagel na.

²⁵ De uut i ama Ngemumaqa aa qa qet dai quasik

mager iv uut ding pet liina i uure ngingdemna, ip taquarl ai de iari re tekmet. Maikka qurli. I uut drlem, ai ma Kristus aa Nirlaqa ip ke kot se ama qaquet dai qa gelna. Taqurla dai uut, iak de iak dai mager ip maikka slegslep per a uut iv uure sem madlek ne iari.

Kula Ngenem Ngim Temanau Ne Ama Ngemumaqa Aa Uimka

²⁶ I ngua taqen taqurla i raquarli, sa ariq aiv uut met ma Kristus aa lengi ama revan nget be uut drlem se nget, baiv aa de uut tit kur auur a narliip iv uure tekmet ne ama viirang. Dai quasiaq a qeng iai ama ranbandem i mager ip ngere lemerl ama viirang. Maikka quasik.

²⁷ De qatikka ariq aiv uure tekmet ne ama viirang, dai qatikka diip per auur a mugunes dai diip kurl uut i maikka uureng ning i qurl uut de ver ama Slurlka i diip ka ren ip ka tatmet se uut. Be lua i diip ka tatmet se ama qaquet mai, dai diip ke nem lura i ai de quasik te narliip se ama Slurlka ip ke uas tem ta semer ama altingki, be lua dai diip te taneng ama merlenka i rat dang mer ama altingki.

²⁸ Dai be uut drlem ai ariq aiv iak i qa merarlik ma Moses aa Lo, de ariq aiv iaiaam dap kua ama depguas na ra, ra sil sever ama viini i qa rekmet niini, dai diip kuasik mager iv araa arlem nevet luqa. Kuasik. Dap diip te veleng ka.

²⁹ Dai be ngen dru a ngen a qevep nanaa sevet luqa i qa ngim temanau ne ama Ngemumaqa aa Uimka? I raquarli, i qa ngim temanau ne ama Ngemumaqa aa Uimka de saqi qa vin ma Iesus aa qerekka qa manep. I luqa dai nauirl de re qukmes

tem ka ne ama qerekkka ama meningka pem ma Ngemumaqa aa Kondrak. Dai qatikka luqa ama vuqa dai qa qurek per ama Qevepka I luqa i ama rarlimini se ama Ngimsevetki.

³⁰ De uut drlem ai ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Diip ngu guirltik barek lura i re tekmet ne ama vu. De qerlka qa ruqun ma', "De qatikka ama Slurlka dai diip ka ratmet se aa qaquet per ama Kot." Lo 32.35 Sng. 135.14

³¹ I maikka ama vu i ariq uure lenges ne ama Ngemumaqa, i luqa i kurli qa masmas, de maikka aa serlinki peviit. Dai mager iv uureng ning.

Maikka Mager Iv Uure Taneng Ama Muaqevep Malkuil

³² Mager ip ngen du a ngen a qevep sevet lungera ama niirl i mekai nauirl. I mekai lua i ngen daneng ama tekmeriirang ama revan iirang nagel ama Ngemumaqa, dai vet lungera ama niirl de ra van a ngen te ama merlen ama slurlngget. De ngen dal ama getget i buup. Dap ngen maarl malkuil de ngen kirlvem se lungera ama merlen.

³³ De ver iang ama niirl dai ai de ra taarl na ngen de ama qaquet araa saqang, de ra tuma se ngen. De re tekmet na ngen mavik de araa saqang. De ai de ver iang ama niirl de ngen derat never iari i re tal lungera ama merlen i saqikka ngene tal nget.

³⁴ De lura i ra mu iari never a ngen pe ama karabus, de a ngen arlem never a ra de ngene taqa tekmet se ra. De lua i ama qaquet ta ter a ngen a tekmeriirang de qatikka ai de ama arlias per a ngen, de a ngen a ding se ra. I raquarli ngen drlem, ai qatikka a ngen a tekmeriirang

dai diip prleset niirang. Dap katikka a ngen a tekmeriirang, iirang pe uusep i liirang aa i diip kurli iirang masmas.

³⁵ Taqurla dai be raquarli liirang aa mai dai ama revan, dai be mager ip ngen drlem sever ama tekmeriirang ama atliirang i ai de mekai ngene tekmet niirang. De mekai dai a ngen a tuaqevap ama dlek pem nget dai quasik mager ip ngen dering per a nget. Kurli. Dap maikka mager ip ngen dru a ngen a qevap madlek taqurla, ip diip mager ip maikka ngene raneng ama ranbandem.

³⁶ De maikka mager ip ngen deraarl malkuil taqurla ip mager ip ngen diit kur ama Ngemu-maqa aa narliip. De mager ip ngene raneng ama tekmeriirang ama atliirang, i murl ama Ngemu-maqa qa muvuusep ai diip ke qurl a ngen.

³⁷ Dai be qatikka mager ip ngen deraarl malkuil men ma Kristus, i raquarli ama Lengi ve ama Langinka dai nge taqen aip kesnada de qa ren.

‘Maikka diip kuasiq ama ainkules, de Luqa i diip kat den, dai diip ka ren. I maikka diip masna qa ren.’

³⁸ Be nemka i maikka ama seserlka de aa saqang dai diip ke iames i raquarli qatikka qur aa tuaqevap. Dav aip guirltik per a qa be quasik ka tu aa qevap sever a Ngua, dai diip kuasiq ama arlias per a Ngua never a qa.’ Hab 2.3-4

³⁹ Dav uut dai kuasiq mager iv uurem ngim te auur a rleng i arik lenges na uut. Maikka qurli. Dav uut tu auur a qevap ip diiv uure iames.

Ama Murlta Araa Tuaevep

¹ Liina i ama tuaqevap dai raqurliani. Maikka uure taqat drlem, ai ama tekmeriirang mai ama atliirang i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek marevan ai diip ke qurl auut tem iirang dai diiv uure raneng iirang. I quaatta i quasik uut lu liirang aa ne auur a saqang, dav uure taqat drlem ai liirang aa mai i qel sever iirang dai qurl iirang aa.

² I murl lura ama qaqtet i ra tu araa qevap dai be maikka ama arlias per ama Ngemumaqa malai never a ra. Be qa tis ta ai maikka ama atlura.

³ Be uut tu auur a qevap dai be sa uut drlem, ai ama Ngemumaqa qa matna ver ama uusepka ngen ama aivetki ne aa lengi qatikka. Be ama tekmeriirang i uuret lu iirang, dai quasiaq ai ama Ngemumaqa qa rekmet niirang ne a qerang i uuret lu iirang ne auur a saqang.

Ma Abel, De ma Inok De ma Nua Ra Mu Araa Qevap Sever Ama Ngemumaqa

⁴ Ma Abel dai qa tu aa qevap sagel ama Ngemumaqa, de qerl kuarl te aa ranbandemiis sagel ka. Be ama Ngemumaqa, dai qe narliip se ma Abel aa ranbandemiis dap kuasiaq ai ma Kain. I ma Abel dai qa tu aa qevap, be raqurla be ama Ngemumaqa qe narliip se aa ranbandemiis i qa qurl a qa. Dai be liina ngere teqerl a uut ai ama Ngemumaqa qa mis ka ai ama seserika. De sa ma Abel ka ngip, dap ne lungera aa tuaqevap dai raqurl ai de aa lengi ngere siquat sagel uut.

⁵ De ma Inok dai qa tu aa qevap sever ama Ngemumaqa, taqurla be ama Ngemumaqa qa mer a qa sev uusep, i qa mer a qa i quasiaq ai qa ngip.

Dav as nauirl iv aiv aa de ama Ngemumaqa qe tet ma Inok, dai ama Ngemumaqa qa ruqun ma',
 'Maikka ama arlias per a ngua nevet ma Inok aa mugunes i maikka rerlas te aa tuaqevap men a ngua.' *Stt. 5.24*

Baiv aa, de quasik mager iv ama qaqet te lu ma Inok, i raqvarli ama Ngemumaqa qa mer a qa ip kurli qa gel ka.

⁶ Dai be nemka i quasik ka tu aa qevap, dai quasik mager iv ama arlias per ama Ngemumaqa never a qa. De nemka i qat den sagel ama Ngemumaqa, dai mager ip ka tu aa qevap ai ama Ngemumaqa dai qurli qa mas ai de qe tekmet ne ama atlu sagel lura i maikka re mali rem ka ne araa revan.

⁷ De ma Nua dai qa mu aa qevap sever ama Ngemumaqa, de ama Ngemumaqa qa muserlem ne liirang aa i as diiv iirang nge ren, i liirang aa i as kuasik ma Nua qa lu iirang. Dap ma Nua dai qa tu aa qevap de qe taqa palu gel ka. Dai be ama Nua qa matna ver ama sipki ama slurli ip diip kurl aa liinka maget. Be ne aa tuaqevap dai qa reqerl ai ama qaqet per ama aivetki dai ama vura na ra. Be ma Nua dai qa nemene lura ama qaqet i ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang; i raqvarli ra tu araa qevap be ra ter ama Ngemumaqa aa Gamansena.

Ma Abraham Ke Ne Ma Sara Ian Mu Ian A Qevap

⁸ De ama Ngemumaqa qa nes te ma Abraham ip ka iit sever iaiq ama luqupki i qa muvuusep ip diip ke qurl a qa. Dap ma Abraham dai quasik kat drlem aip ki quaridi. Dap ka narligel ama

Ngemumaqa de qa mit aa, i qatikka raquarli qa tu aa qevap.

⁹ Be ma Abraham dai qurli qa vet luqia ama qerlingki i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek ne aa revan ai diip ke qurl a qa. Be ma Abraham dai qurli qa vet luqia ip taquarl luqa i quasiaq ai qe ianai. I qatikka ma Abraham ka rekmet taquarl i raquarli qa mu aa qevap. De ma Abraham dai qurli qa ve ama Haus sel ip taquarl ma Aisak ke ne ma Jekop. I ma Aisak ke ne ma Jekop dai saqikka ian daneng lungera ama lengi nagel ama Ngemumaqa i qa muvuusep.

¹⁰ Be liina i ai de qurli ma Abraham taqurla i raquarli, qatikka ai de qurli qa de qem ngim te luqia ma qerlingki ama slurlki i luqia i diip kurli qi masmas pe uusep. I qatikka luqia ama qerlingki ama slurlki dai ama Ngemumaqa qa mu aa qevap ai lu diip ki raqurla. De qatikka qa, qa rek ki.

¹¹ De ma Abraham dai qasa ama serluqa be qasa quasik mager ip ka tu a nge ama arluis. Be ma Sara dai quasik mager ip kil sel a nge ama arluis. Dap ma Abraham dai qa mu aa qevap sever ama Ngemumaqa. Taqurla be ama Ngemumaqa qa rekmet na iam be mager iv iane sel ama arluis. De qa raneng ama madlek sevet liina i raquarli i qatikka qa tu aa qevap ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ip katikka raquarl ka muvuusep.

¹² De luqa dai maikka ama serluqa be qasa qa dai ama qares ip kep ngip. Dap navet luqa dai buup ne aa laanivas ta men, men a qa, be buup na ra ip taquarl ama ualdang per ama uusepka. De qatias buup ne ama qaqet ta men nevet luqa ama quanaska be ra ip taquarl ama qunka ver ama

kaska aam. I qatias kuasik mager ip ngia risavet ne lungera de maget.

¹³ Be lura iara ama depguas na ra i ma Abraham, de ma Aisak de ma Jekop, dai qatikka ver araa mugunes iara ver ama aivetki, dai qatikka ai de ding se ra men ama Ngemumaqa. Be lua i ra ngip i qatiaskerl ta tu araa qevep sever a qa. Be quaatta i quasiq ai qatiaskerl ta raneng liirang aa i ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a ra. Dai dap katiaskerl tat drlem ai qatiaskerl nasat de re raneng liirang aa. Be lua i ra mu araa qevep sever iirang de ama arlias per a ra, i ra tu araa qevep sevet luqa ama nirlaqa i diip te raneng liirang aa. De ra ruqun ma',

'Kurl uut pet luqi iara ama aivetki ip taquarl ama nangista. I uut men ip kurl uut pet luqi iara ama aivetki se ama veluus.' Sng. 39.12

¹⁴ Dai uut drlem ai quasiq ai lura ra tu araa qevep sevet luqia ama aivetki ai maikka araa luquv aa marevan, i raquarli, ra tu araa qevep madlek sevet luqia ama aivetki i maikka araa luquv aa ama marevan.

¹⁵ Dai be qatikka arik murl lura ra tu araa qevep sevet luqia ama luqupki i sa ra mit never a qi, dai vadarl ai de ra guirl sever a qi.

¹⁶ Dap ta dai ai de qurli ra de vet luqia ama luqupki ama atluqi, i luqia ip maikka ama arlias per a ra ver a qi, i qi vuusep. Dai be ama Ngemumaqa dai ama arlias per a qa ka i ra tis ka ai araa Ngemumaqa i raquarli qa muvem ne ama luqupki bareq a ra.

¹⁷⁻¹⁸ De murl ama Ngemumaqa qa siquat ne ma Abraham aa tuaqevep. I qa ruqun a qa ip ke quarl

te ma Aisak ip taquarl ama ranbandemiis. De ma Abraham ka narligel i raquarli qa tu aa qevep. Dap ma Abraham dai qasa qa mer ama lengi i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek marevan. I ama Ngemumaqa qa sil barek ma Abraham sevet ma Aisak ma',

'Katikka ma Aisak aa liin naik dai diip te taneng ama rlenki ai gia liin na ra.' Stt. 21.12

De ma Abraham ke narliip ka tit naser ama Ngemumaqa aa lengi ip ke veleng luqa aa uimka ama qanaska ip ma ranbandemiis.

¹⁹ Be ma Abraham dai qa muvem nanas ip ke tekmet ne liina, i raquarli qa dai qa tu aa qevep ai ama Ngemumaqa dai mager ip ka taarl ne ama ngipta never ama aapngipki. Taqurla dai be maikka ama revan, i mager iv uure siquat sevet liina ma', 'Ma Abraham dai qa mer aa uimka never ama aapngipki.'

²⁰ Dai be raquarli ma Aisak ka tu aa qevep sever ama Ngemumaqa dai be qa meraqen ne ama lengi ama atlunget sagel ma Jekop ke ne ma Isau. I qa raqal sil ba iam sevet liirang aa i diip nasat de ama Ngemumaqa qe rekmet niirang bareq a iam, iane ne ian a laanivas.

²¹ De ma Jekop ka mu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Be lua i ama serluqa na qa be a qares ip kep ngip, de qa qurl ma Josep aa uimiam te ama lengi ama dlek pem nget ama atlunget. De vaik per a qa de aa vuqulka i ai de qa tit dem ka de qe raring ne iarang ama atliirang.

²² De ma Josep ka mu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Be lua i ama serluqa na qa be a qares ip kep ngip, de qa ruqun ip diiv ama Isrelkena ra iit

nevet ma Isip. De qa ruqun a ra ip diip te ral aa lan.

²³ De ma Moses aa mamiam dai ian dru ian a qevep sever ama Ngemumaqa. Be lua i ma Moses aa nan kia sel a qa, de aa mamiam ian lu qa dai maikka ama atluqa malai. Taqurla de ian drles ka sa ma iaquan ama depguas. Dap kuasiq ai ianeng ning, i ian derarlik ma King Parau aa Lo.

²⁴ De ma Moses dai qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa, i sa lua i sama Barlka na qa be quasik ka narliip ta tis ka, ai ma Parau aa ngerlki araa uimka. Maikka quasik.

²⁵ De qa mu aa qevep ai mager ip ke taneng ama getget, ke ne ama Isrelkena. De quasik ke narliip ka tit kur ama Isipkena araa gamansena i ama viirang angera aisiirang. I quasik ke narliip ke taneng lungera ama arlias sa ma veluus naqatikka.

²⁶ I qa mu aa qevep ip ke taneng ama getget ke ne ama Ngemumaqa aa uis. I raquarli, qat drlem ai ariq aip te sem kelep ka se ma Kristus, dai maikka liina i iara dai iini nge uirl se ama qelaing de ngene iarang taqurla i ama qaqet nevet ma Isip te narliip te ngingdemna niirang bareq a nas. I qa tu aa qevep sevet lunger ama ranbandem i ama Ngemumaqa qe narliip ke qurl a qa. Taqurla de qa taarl malkuil.

²⁷ De ma Moses dai qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Taqurla be qa maarl nevet ma Isip de qa mit. Dav ama King dai ama qurek per a qa. Dap ma Moses dai quasiq ai qeng ning luqa ama King. De ama revan, i uut ama qaqet dai quasiq a qek ka lu ama Ngemumaqa ne aa saqang. Dap

ma Moses dai qa rekmet ne liirang aa ip taquarl ai luqa i qa lu ama Ngemumaqa, be qa dai maikka qa maarl malkuil.

²⁸ De ma Moses dai ai de qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Taqurla be qa taqen ama Isrelkena ip te veleng ama sipsip sever ama asmeski vet luqa ama nirlaqa i ama Ngemumaqa qe narliip ke iames na ra nagel araa qumes-ta. De qa ruqun ama Isrelkena ip te rles ama qerekka mer araa taarl. I ama qerekka never ama sipsip are uis. Taqurla iv ama Angeluqa i ama Ngemumaqa qa nem ka ip ke peleng ama arluis i lura i ra arlma na ra, dai quasik mager ip ke rekmet ne a qeni sagel ama Isrelkena, i arik aip ke lu ama qerekka mer araa taarl.

Maikka Buup Ne Ama Isrelkena I Ra Mu Araa Qevep Madlek

²⁹ De ama Isrelkena ra mu araa qevep sever ama Ngemumaqa de ra mit be ra merarlik luqa ama kaska i ra tis ka, ma', 'Ama Mariaqa.' De bing men a qa be ra tarlik men ama aivet seruarl, taqurla. Dav ama Isipkena ta tarlik naqurl a ra dai ra srluup be ra ngip.

³⁰ De ama Isrelkena dai ai de ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa. De ai de re sisait mirlek ne ma Jeriko darliik ne ara surl (i ra rekmet na nget ne ama dul). Dai qatikka re tekmet taqurla be sa ma niirl ama 7 na nget de ama Ngemumaqa qa rekmet be ama surl nge raat.

³¹ De ama ngerlmetki ma Raiap qia mu ara qevep sever ama Ngemumaqa. Be qia mat nevet liiam aa i ian men iv iane sembal sam ngim sevet

luqia ama luqupki. Taqurla be quasiaq ai lenges na qi, qi ne lura i quasiaq ai ra tu araa qevep.

³² Dap kua mager ip ngua tat nadem ne a qeng ama lengi raqurla? I maget, dap quasik gua nge ama ngilka ip ngul sil ba ngen sevet ma Gidion de ma Barak de ma Samson de ma Jepta de ma Daivit de ma Samuel de ngen iari ama Aamki-na-ra.

³³ Dai lura dai ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa. Taqurla be re ruirl se ama arasmesna, be ra sev ama Kingkena areves i buup na ra araa amiqena. De ra rekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang. De ra mer ama tekmeriirang i mekai ama Ngemumaqa qa ruqun ip diip ke qurl a ra. Be ne araa tuaqevep dai iari re pesdet mer ama laion a nger aam.

³⁴ De iari dai ra meng ama altaing ama slurlnget. De iari dai ra uaik iv ait de qula ra veleng ta ne ama sin i lungera sever ama arasmesna. I ra rekmet ne liirang i raquarli ra tu araa qevep. Be quaatta i iari dai quasiaq araa a nge ama dlek dav ama Ngemumaqa qa sem madlek na ra, i raquarli ra tu araa qevep. Be ver ama arasmesna dai ama dlek per a ra be ra sev iari ama amiqena areves.

³⁵ De iari never a ra i re ngip, dai saqiaskerlka ra maarlviit. Be araa lavu ama nankina dai ra maarl na ra ne ama arlias.

Dav iari dai araa qumes-ta ra karabus na ra, de maikka ra lenges ne ama qetdingki ver a ra, be deng i ra ngip. De ama qumes-ta dai ra ruqun ma', ariq aip ta ngim temanau ne ama Ngemumaqa, dai diip te veriktem se ra ip ta iit meres. Dap kuasik ta narligel ama qumes-ta, i raquarli ra tu araa qevep ai arik aip ta ngip, dap diip ta raarlviit

never ama aapngipki. De diip te raneng ama iames i maikka ama atlunget malai.

³⁶ De iari dai re tal ama merlen nagel araa qumes-ta, i ra tuma se ra, de re rurlistik per a ra, de re kuap per a ra ne ama sen de ra tu ra ve ama karabus.

³⁷ De ama qumes-ta ra rlumet ne iari ne ama a dul be ra ngip. De iari never a ra dai ra veleng ta i ra raaptik men a ra. De ra veleng iari never a ra ne ama sin i lungera i sever ama arasmesna. De iari dai ai de ra tit i ra urlisnas i araa luan ne ama sipsip ngen ama meme ara qetdeng. De ra dai maikka quasiq araa qerang. De ra ral ama getget i nget i muqas muqas. De ra rekmet ne ama tekmeriirang ama viirang sagel ta.

³⁸ Dap maikka lura i ama atlura malai be quasik mager ip kurli ra mas pet luqia ama aivetki. Dap per araa mugunes dai ra vin ama dam de ngen ama qerlengiirang i quasiq ama kaina de quasiq ama qevel. De ver iang de mas per a ra mer ama adem men ama aivet de men ama dul.

³⁹ Be lura mai ama qaqet i ra mu araa qevap sever ama Ngemumaqa, dai be ra raneng ama a rlenki ama atluqi dama Ngemumaqa aa saqang. Dav as murl lua i qurli ra ver ama aivetki de quasiq ai ra met liirang aa ama atliirang i ama Ngemumaqa qa muvuusep ip diip ke qurl a ra.

⁴⁰ I raquarli, ama Ngemumaqa dai qasa murl ka muvem ne liina i maikka ama atliini ip bareq a uut mai. I maikka qe narliip ip ke raqa prleset ne aa rletki ip maget nauut mai, mais. Be maikka uut mai dai qurl uut maget de aa saqang.

12

Mager Iv Uut Tuaqen Ma Iesus

¹ Dai be mager iv uut drlem sevet lura i ra nauirl. I qurli ra ip taquarl ama qasiquatka. I liina ip taquarl ver ama talak i re qiuaiik. I maikka ama buurlemki mirlek, be rem ngim na nauut. Dai mager iv uure serlek ne liirang aa i ama viirang ip kurla iirang ngere kel uut. De maikka uure dlek iv uure qiuaiik ip maikka deng i verleset ne ama raqiuaiik.

² Dai be mager iv uure taqam ngim iv uut tuaqen ma Iesus, i qa dai ama rarlimini na qa se auur a tuaqevrep. Be diip ke rekmet ne auur a tuaqevrep ip maget na nget.

De ma Iesus dai qat drlem, ai ariq aip ka tit kur ama Ngemumaqa aa lengi dai laip kurli qa maget de maikka diiv ama arlias per a qa malai. Dai qa tu aa qevrep taqurla be qa maarl madlek, be qa ral ama getget de qa ngip men ama lalemka. Dav ama qaqet dai ai de ra tu araa qevrep ai aiv iak ka ngip men ama lalemka dai maikka ama vuqa. De maikka ama qelepka nagel liina.

Dap ma Iesus dai quasiaq ai qa tu aa qevrep maberl sever ama qeleves se liina i diip ke ral iini, de qe ngip. Be sa iara dai sa qa mugun pe ama Ngemumaqa aa merlmerliit pe uusep.

³ Dai mager ip ngene raqa mu a ngen a qevrep sevet ma Iesus. I murl ama vura ra rekmet maden na qa. Dap katikka qa maarl madlek maikka. Taqurla dai be quasik mager iv ama neng na ngen sa maarl madlek de qula leklek pe a ngen a ngerik.

⁴ Be ama a revan i ngene dlek i ngen deraarl sep liirang aa ama viirang arlkames, dap pet lungera ama arasmesna dai quasik ta veleng a ngen be a qek.

⁵⁻⁶ De ngu narliip ngu vuktik per a ngen ne liina, i ani ngerlangken per a ngen ne iini. I ama Ngemumaqa qa sil ve aa Langinka ma',

'Nguaimka, ariq aiv ama Barlka qa van a ngi re ama merlenka ip ke seserl ver a ngi, de qula ngia tu gia qevap ai liina dai quasiq a qeni be quasik mager iv ama merlenka ver a ngi. I raquarli ai de ama Slurlka qe seserl vet lura i maikka qe narliip se ra. De ariq aip ka mer iak de qa tis ka ai aa uimka, dai de qe rurlistik per a qa, ip ke seserl ver a qa.' Sindaun 3.11-12

⁷ De mager ip ngen deraarl malkuil de ama Ngemumaqa qe seserl ver a ngen. I ama Ngemumaqa dai ai de qe tekmet taqurla sagel ngen ip taquarl ai de ama ngerlmamka i qe tekmet sagel aa uimka. I qatikka ama arluis mai dai ai de araa lavu re su ra raqurla.

⁸ Dai ai de ama Ngemumaqa qe su aa uis mai. I ariq aip kuasik ke su ngen, dai ngen drlem, ai maikka quasiq ai aa uis na ngen. Kuasik. Dap ngen taquarl lura ama arluis i ra men mer ama qas.

⁹ Dai ngen drlem, ai auur a lavu never ama aivetki dai ra seserl ver a uut, be ai de uure barl araa rlen. Dai be raqurla dai maikka mager iv auur a ding nanas bareq auut Mam i qe iames ne auur a qevap ip diip kurl uut maget masmas.

¹⁰ I raquarli auur a lavu dai ra seserl ver auut

sa ma veluus naqatikka. I re seserl ver a uut i qur araa narliip i ra mu araa qevrep ai maget taqurla. Dav ama Ngemumaqa dai qe seserl ver auut ip ka tat never a uut. I qe tekmet taqurla ip mager iv ama mening ta na uut ip taquarl ka.

¹¹ Dai iara dai sa ngen drlem, ai aip lua i ama Ngemumaqa qe tekmet na uut iv ama merlenka ver a uut ip ke seserl ver a uut, dai ai de quasiq ai ama arlias per a uut. Maikka quasik. Maikka ai de ama merlenka ver a uut katikka. Dap saip ka seserl ver a uut be verleset, de uuret lu ai liina dai ama atlu bareq a uut. De ama uupka de auur a rlan, i raquarli i qe su uut te liina.

Maikka Mager Iv Uure Dlek

¹² Maikka quasiq a lek ngen dap ngen diit. I maikka slepslep ngen.

¹³ De ngen diit nep ma aiska ama seserlka. I ngene tekmet taqurla, dai be quasik mager ip lenges na ngen mas. Kuasik. Dap kurla ngi lenges ne giak i ama merlenka ver a qa dap ngia tat never a qa ip maget na qa.

¹⁴ De mager ip ngenet matna madlek ip ngen diit kut liina i ama mugunes ne ama atlu de ama uupka varlen ngene ne ama qaqet mai. De ngene dlek i ngenerl kuarl temiis bareq ama Ngemumaqa de ngen diit kur aa gamansena ama seserl nget. I nemka i quasiq ama Ngemumaqa aa gamansena gel ka, dai quasik mager ip nasat de qe lu ama Slurlka.

¹⁵ De mager ip ngene taqam ngim i arik ma ngen bak ka aat be quasik ka raneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. De mager ip ngenet lu, iv ait de

qula qurl a qek peleqes na ngen i qa ip taquarl ama qariaqa i durl vem ka be saver ama serlik. I diip luqa raqurla dai diip ke van a ngen te ama merlen be diip ke lenges na ngen i buup.

¹⁶ De ngenet lu, iv ait de qula a qek ka lenges ne ama Ngemumaqa aa gamansena. De mager ip ngenet lu, ip kula a qek ip taquarl ma Isau, i qa ngim temanau ne ama Ngemumaqa. I ma Isau dai luqa i aa mam ka arlma na qa be mager ip ka aar ama tekmeriirang mai naser aa mam. Dap per iak, i ama getki-vem-ka de qa quarl te liirang aa mai bareq aa ningamka, be ian iingna ne ama asmes naik. I maikka qa lenges nanas.

¹⁷ Dap ngen drlem, ai saqiaskerlka aiv aa de qe snanpet ip ka tet liirang aa, dav ama Ngemumaqa qa ruqun ma', 'Kuasik maget.' Dap ma Isau dai qek nak ip ka tet liirang aa ama tekmeriirang ama atliirang i ama Ngemumaqa qa qurl ma Aisak ip ke qurl a qa. Dap kuasik mager ip ke lu sever a nge ama aiska ip ke guirltik pet liina i qa rekmet niini.

Sa Ngen Men Pet Ma Jarusalem I Qi Vuusep

¹⁸ De saqias kerlka iani, i diip ngul sil ne iini. I quasik ngen men pet luqia ama damki, de quasik ngen bin per a qi ip taquarl murl ma Moses. I murl ama Ngemumaqa qe ne ma Moses ian sil ba na ve ama damki reves ma Sinai. De ama qaqet ta lu ama damki qiat dang, de maikka ama aavulki kia iing mirlek i ama suqi. De maikka vaikpaikmet de ama ngemerlas iirang slep, de ngen ama laurlka ama slurlka.

19 Taqurla be re narli ama rlaunka i re sis ka. De re narli iaq aa qenem i qa taqen ne ama a lengi. Be ama qaqet te narli lungera ama lengi, be maikka ngeterl a ra maden. Be ra ruqun ma Moses ma’,

‘Saqias kuasik uut narliiv uure narli a qeng ama lengi.’

20 I maikka reng ning malai i re narli lungera ama lengi i ama Ngemumaqa qa qurl a ra rem nget. I qa ruqun a ra ma’,

‘Ariq aiv a nge ama qaqeraqa qa tit dai diip te rlumet na qa ip ke ngip dap kuarl ama aurl dai diip te rlumet na nget taqurla.’ *Kisim Bek 19.12*

21 Be maikka reng ning liina malai i ra lu iini. De qerlka ngen ma Moses ka ruqun ma’,

‘Maikka ngung ning malai be ngeterl a ngua maden.’ Lo 9.19

22 Dap ngen dai quasiaq ai ngen men per a qerlang taqurla. Kuasik. Dap ngen men per ama damki ma Saion, de ver ama Ngemumaqa aa qerlingki ama barlki ma Jarusalem i qurli qi vuusep. De sa ngen men gel ama Angeluqena i maikka buup i quasik mager ip ngi risavet na ra. I ra iing demna de qurli ra aa i ama arlias per a ra.

23 De sa ngen men per ama nguaingdemna i ne ama Ngemumaqa aa qaqet i qa arlma na ra. I lura i ama Ngemumaqa qa iil araa rlen pe aa Langinka vuusep. De sa ngen men sagel ama Ngemumaqa, i qa ai de qa tatmet se ama qaqet mai. De sa ngen men sagel ama qaqet araa qevap, i murl ama Ngemumaqa qa mis ta ai ama seserlta, be sa ra, dai ama atlura na ra.

²⁴ De sa ngen men sagel ma Iesus. I qa, dai qa men se ama lengi, i ama Kondrak i ama iames nget nagel ama Ngemumaqa ip sagel aa qaqet. De sa ngen men sagel ma Kristus aa qerekka. I mekai qa rles a qa ver a ngen ip ke sem madlek ne lungera ama lengi i aa Kondrak bareq a uut. Be luqa ama qerekka dai qe teqerl auut, ai uut dai ama mening uut, i ma Iesus ka rekmet de maget na uut. I murl ma Abel ka arlma i qa ngip i aa qerekka qa arletik men ama aivet, dap kuasiq ai liini ngere teqerl auut ne ama atliini ip taquarl ma Iesus qerekka.

Mager Iv Uure Taqam Ngim

²⁵ Dai be mager ip ngenet lu, ip kula ngene pesdet mer a ngen asdem ip kula ngene narli ama Ngemumaqa aa lengi i iara qa taqen sagel ngen. I murl auur a serlura dai ra vesdet mer araa asdem ip kula re narli ama Ngemumaqa aa lengi i qa meraqen madlek sagel ta ver ama aivetki. Be lura dai quasik kurli ra maget. Dai iara dai ama Ngemumaqa qa taqen sagel uut nev uusep. Dai be iara dai diip ma vu malai barek lura ama qaqet i quasik te narliip te narli aa lengi.

²⁶ I murl lua i qa taqen, dai be aa qenem nge quip ama aivetki. Dav iara dai qa meraqen madlek marevan ma',

'Dai saqias kerlka diip ngu quiv ama aivetki.

Dap kerlka diip ngu quip ngen ama ualdang angera luquviirang.' Hag 2.6

²⁷ Dai liina ama lengiini ma', Saqias kerlka diiv iini ngere taqa teqerl a uut ai ama tekmeriirang mai i murl ka rekmet niirang dai diip ke lenges niirang. I liirang aa dai mager ip ke quiv iirang. Dap liirang

aa i quasiaq uuret lu iirang dai qatikka diip kurli iirang masmas.

²⁸ De liina ama barliini i uure su sever iini, i diiv uure raneng ama rleriirang ama barliirang ver ama Ngemumaqa aa luqupki, i quasik mager ip lenges na qi. Dai mager iv uut taqen ne ama atlu sagel auur a Slurlka, de uure kuarl temiis sagel ka ne ama revan. Taqurla, be mager iv uure palu gel ka, de uure semagil nanas.

²⁹ I raquarli murl ma Moses ka iil ma',
 'Ama Ngemumaqa aa gamansena dai raquarl ama altingki i rleprlev ama semaning mai.' Lo 4.24

13

Liina Ip Te Lautu Sagel Ama Ngemumaqa

¹ Dai ngen dai ama quanases met ngen mene ma Kristus. Dai be raqurla dai qatikka mager ip masmas de a ngen arlem never a na.

² De qatikka mager ip masmas de ngen drlem ip ngen derarl se iari ama qaquet sev a ngen a vet. I murl iari ra rekmet taqurla i ra tat never ama nangista, dai quasik tat drlem dap ta tat never ama Angeluqena aa.

³ De quasik mager ip ngerlangken per a ngen ne a ngen ari ama Ngemumaqa aa uis i qurli ra ve ama karabus. De mager iv a ngen a tuaqevep dai raquarl ai qurli ngene na ra ve ama karabus. De quasik mager ip ngerlangken per a ngen ne lura i re tal ama merlen, dap saqikka mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a ra de ngen derat never a ra. I raquarli ngen drlem ai saqikka mager ip ngene

tal lungera raqurla ama merlen nagel a ngen a qumespik.

⁴ Dai aip lua i iaia ian ngerlvvet nana, dai be qatikka mager iv iane taqa tekmet sagel na ip taquarl mekai ian meraqen madlek i lua i iane ngerlvvet nana.

De quasik mager iv iane tekmet ne ama vu i iane ne iari maden maden. I diiv ama Ngemumaqa qe karabus ne lura raqurla i re tekmet ne ama viirang.

⁵ De quasik mager ip ngene rarliq ama qelaing. Dap katikka mager iv ama arlias per a ngen nevet liirang aa i sa ngen daneng iirang, i mager ip ngen dru a ngen a qevap ai liirang aa dai maget kut ngen. I sa ma Ngemumaqa qa sil ba uut ma',

'Diip kuasik tikdem ngua saatmat never a ngen.

De quasik mager ip ngua iit nemen a ngen ip kuasik ngua tat never a ngen.' *Lo 31.6-8*

⁶ Taqurla dai be mager iv uure dlek de uure tuqun ma',

'Ama Slurlka dai gua Maatpitka; dai be quasik mager ip ngung ning ama tekmeriirang ama viirang i arik ma ama qaqet te tekmet niirang sagel ngua.' *Sng. 118.6*

Kula Ma Qelev Uut Saatmit Naset Ma Iesus

⁷ De quasik mager ip ngerlangken per a ngen ne lura i maikka ra arlma i re ruirl se ngen. De ra su ngen te ama Ngemumaqa aa Lengi. De mager ip ngen dru a ngen a qevap sever araa mugunes aip murl kurli ra nanaa. De mager ip ngen druvaqen ta i ngen diit kur araa tuaqevap.

⁸ I qatikka ma Iesus Kristus aa gamansena dai ai de qurli nget taquarlina. Be qa dai qatikka qa raquarlina ip taquarl mani de raquarli iara de qatikka diip taqurla vapiit papiit be qatikka quasik per verleset.

⁹ De quasik mager iv a ngen a ding se iang muqas muqas ama risu ip ngere kiat met ngen puuqas ne ama Ngemumaqa aa aiska. Dap mager iv auur a ding se ama Ngemumaqa aa ngimsevetki ip ki sem madlek ne auur a rut. I ma Moses aa Lo se ama asmes dai quasik mager iv uure dlek nagel nget. I murl kuasiq ai nge mat nevet lura i ra mit kut nget.

¹⁰ I ma Iesus ka ngip men ama lalemka bareq a uut, de uut tu auur a qevap sever a qa de uure ngingdemna, be uut tes aa asmes. Dap lura i ra tit kur ama Judaqena ara Lautuqi naik, dai quasiq a nge ama aiska bareq a ra ip te ne auut, uut tes. Katikka.

¹¹ De ama Judaqena araa Barlka i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai ai de qe tal ama qerekka never ama aurl. De qat dan se qa sever ama Luqupka i maikka ama Glasingas malai vem ka. I ai de qerl kuarl te ama qerekka ip per araa viirang. Dav ama aurl angera qetdeng dai ai de re nin me nget darliik per ama luqupki araa garli.

¹² Dai ma Iesus dai saqikka qa ral ama getget darliik per ama luqupki ama Slurlki ara garli. I ma Iesus dai qa ngip ip ke mening aa qaqet ip ma glasing a ra na ra ne aa qerekka qatikka.

¹³ Dai be mager iv uut tit sagel ma Iesus darliik per ama luqupki ara garli. De saqikka mager iv

uure taneng liina ama qeleves pem iini i qa ral iini.

¹⁴ Dai uut drlem ai iara ver ama aivetki dai quasiaq auur a nge ama luqupki i ai de qurli qi masmas. Dap kurl uut de ver ama qerlingki ama Slurki i luqia i diip nasat de qi bareq a uut.

¹⁵ Taqurla dai be qatikka mager ip masmas de uure barl ama Ngemumaqa aa rlenki ne ma Iesus aa rlenki. Be liina dai mager iv iini ip taquarl ama ranbandemiis i ai de uurerl kuarl sagel ama Ngemumaqa. De mager iv uure taing ne ama arlias sagel ka.

¹⁶ De maikka mager ip ngene tekmet ne ama atlu sagel ama qaqet mai. De ariq aiv ama a ruus per iari re ama tekmeriirang, de mager ip ngenerl kuarl te aa ngene iarang ama tekmeriirang ip ngen derat never a ra. De quasik mager ip ngerlangken per a ngen sa tekmet ne liirang aa. I raquarli lungera raqurla ama ranbandemiis dai maikka ai de ve ama Ngemumaqa se nget.

Ama Ngemumaqa Dai Mager Ip Ke Tekmet Na Uut Ip Kurl Uut Maget

¹⁷ A ngen a barlta i re ruirl se ngen dai re narliip ta tat never a ngen. Be ai de re taqa uas tem ngen mas. De laip nasat de diip te sil bareq ama Ngemumaqa sever ama rleriirang i ra rekmet niirang. Taqurla be mager ip ngen diit kur araa lengi de qurli ngen per araa arlim. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diiv ama arlias per a ra de ret matna araa rleriirang. Be ra dai diip kuasiaq ai ama merlenka ver a ra. I ariq aiv ama merlenka ver a ra, i re uas tem ngen, dai liina dai diip kuasiaq ai iini nge tat never a ngen.

¹⁸ De ngu nen madlek ip katikka ngene raring bareq a uut iv ama Ngemumaqa qa tat never a uut. I uut drlem ai auur a rut dai qurli nget maget de ama Ngemumaqa aa saqang. De qatikka uure narliiv auur a mugunes dai ama atlu masmas katikka.

¹⁹ De maikka ngu nen ngen ip mager ip ngene raring ip maikka mager ip masna ama Ngemumaqa qe nem ngua sagel ngen saqias kerlka. I maikka ngu narliip se liina malai daleng iarang.

²⁰⁻²¹ I qatikka ngu nen ama Ngemumaqa, ip ke qurl a ngen te ama tekmeriirang ama atliirang.

I luqa i qe tekmet ne ama uupka de auur a rlan. De mager ip ngene tekmet taquarl ke narliip.

I sa murl ka maarl ne ma Iesus auur a Slurlka never ama aapngipki be sa iara dai auur a Uaska na qa. Be qe uas tem uut ip taquarl ama Uaska i qe uas te aa sipsiv-iirang.

I ma Iesus ka sem madlek ne ama Kondrak i aa Mam ka muvem ip ke iames nauut ne aa qerekka.

Be ama asmes nevet liirang aa i qa muvuusep dai be qurli nget mas be quasik perlverleset. I qatikka ngu raring te liirang aa ne ma Iesus Kristus aa rlenki, de mager iv uut taarl na qa i qa veviit be quasik perlverleset. Atlu!

A Lengi De Deng Deng

²² Gua rluavik. Maikka ngu narliip ngene taqa narli lungera ama lengi i sa ngua iil me nget. I lungera ip ngere sem madlek ne a ngen a rut. De luqa iara ama langinka dai quasiq ai ama ainkulka.

²³ De ngu narliip ngen drlem, ai sa ra rattem na re auur ak ma Timoti nev ama karabus. Baip lua i masna qa men sagel ngua, dai diiv uun den iv uune lu ngen.

²⁴ Ngua nem gua lengi ne ama atlu sagel ngen ama barlta mai, de sagel ngen ama Ngemumaqa aa qaqet mai. De auur a rluavik nevet ma Itali dai ra taqen ne ama atlu sagel ngen.

²⁵ Ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai qurli qi na ngen mai.

Atlumas.

A SLURLKA AA LANGINKA AMA IAMESKA
The New Testament and Ruth in the Qaqet Language of
Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Kaket long Niugini

copyright © 1996 Papua New Guinea Bible Translation Association

Language: Qaqet

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-10-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

2899de9a-fcdc-50f9-9b11-75696f7b3ec5